DŘEVĚNÉ STAVITELSTVÍ

V REGIONU SLEZSKÁ BRÁNA

PRACOVNÍ LISTY

MICHAL BAŘINA | MARTINA BASTOVÁ | RADEK HUŠKA
LUCIE CHRASTINOVÁ | KATEŘINA KUSTVÁNOVÁ | NADĚŽDA MACKOVÁ
PAVLA MECOVÁ | TEREZA STŘELCOVÁ

Dřevěné stavitelství v regionu Slezská brána

podle publikace:

KOUDELOVÁ Jana, NITRA Tomáš, ROSOVÁ Romana. Dřevěné stavitelství v regionu Slezská brána. Paskov: Region Slezská Brána, 2020. ISBN 978-80-907650-1-6.

Pracovní listy:

Mgr. BcA. Michal Bařina
(Jubilejní Masarykova základní škola a mateřská škola Sedliště)

Mgr. Martina Bastová
(Základní škola a mateřská škola Řepiště)

Mgr. Radek Huška
(Základní škola Vratimov, Masarykovo náměstí)

Mgr. Lucie Chrastinová
(Základní škola a mateřská škola Václavovice)

Mgr. Kateřina Kustvánová
(Základní škola a mateřská škola Václavovice)

Mgr. Naděžda Macková
(Základní škola Vratimov, Datyňská 690)

Mgr. Pavla Mecová
(Základní škola Šenov)

Mgr. Tereza Střelcová, Ph.D.
(Základní škola Paskov)

Koordinující škola: *Jubilejní Masarykova základní škola a mateřská škola Sedliště*
Koordinace zpracovatelského týmu a grafická úprava: *Mgr. BcA. Michal Bařina*
Projektová spolupráce: *Ing. Miloslav Lysek*

© Region Slezská brána 2021

Úvod k souboru pracovních listů

Soubor 37 pracovních listů navazuje na knihu Dřevěné stavitelství v regionu Slezská brána, vydanou v roce 2020, od autorů, kteří se svou profesí věnují ochraně památek, Jany Koudelové, Tomáše Nitry a Romany Rosové. Tvůrci knihy před závěrečnou editací pracovních listů odborně posoudili jejich obsah a řešení, připomínky byly poté zpracovateli vyhodnoceny a zakomponovány.

Jak vydání knihy, tak vytvoření pracovních listů, inicioval dobrovolný svazek obcí Region Slezská brána, který se v rámci svého území dlouhodobě věnuje lokálním tématům a jejich zpřístupňování obyvatelům, včetně žáků základních škol.

Důležitým rysem partnerství při tvorbě pracovních listů je dobrovolnost, se kterou Region Slezská brána spolupráci školám nabízel a se kterou ji všechny školy v dané lokalitě také přijímaly.

Jak lze usuzovat ze závěrečného vyhodnocení přípravy některých oslovených zpracovatelů, vznikaly pracovní listy z jejich strany snad o to více se zájmem a s vizí, že mají smysl a že budou prakticky využity pro výuku a pro poznání blízkého okolí, vesnice nebo širšího regionu, kde jejich žáci žijí.

Pracovní listy jsou řazeny tak, aby odpovídaly přirozenému zájmu obyvatel o informace týkající se především konkrétní obce, se kterou se identifikují. To platí i pro dvě místní části, které byly v minulosti samostatnými a dodnes si udržují v tomto smyslu určitý lokální patriotismus. Jde o Horní Datyni (místní část Vratimova) a Oprechtice (místní část Paskova).

Pracovní listy jsou k dispozici ve dvou variantách. První varianta obsahuje verzi jen pro žáky, druhá i řešení pro učitele. Každý pracovní list má uvedeného autora a jeho příslušnost k základní škole.

Region Slezská brána si váží spolupráce všech škol a jejich učitelů na vytvoření tohoto souboru, jmenovitě pak Jubilejní Masarykové základní školy a mateřské školy v Sedlištích, která převzala nad tvorbou pracovních listů patronát, a její učitel Michal Bařina se úspěšně zhostil výkonné úlohy koordinátora.

Dovolte mi na tomto místě pracovním listům obrazně popřát, aby sloužily svému účelu a pomohly tak žákům základních škol najít cestu k poznání a tím i k hlubšímu a pozitivnějšímu vztahu k místu, které se v mládí stalo jejich domovem.

Miroslav Lysek

Seznam pracovních listů:

1. *Kaňovice*

Mgr. Lucie Chrastinová *(Základní škola a mateřská škola Václavovice)*

Dřevěné stavby obce Kaňovice – pracovní list č. 1 pro 1. stupeň ZŠ

2. *Paskov*

Mgr. Tereza Střelcová, Ph.D. *(Základní škola Paskov)*

Dřevěné stavby Paskov – pracovní list č. 1 – historie

Dřevěné stavby Paskov – pracovní list č. 2 pro 1. stupeň

Dřevěné stavby Paskov – pracovní list č. 3 pro 1. stupeň

Dřevěné stavby Paskov - pracovní list č. 4 pro 2. stupeň

Dřevěné stavby Paskov - pracovní list č. 5 pro 2. stupeň

2.1 *Oprechtice*

Mgr. Tereza Střelcová, Ph.D. *(Základní škola Paskov)*

Dřevěné stavby Oprechtice – pracovní list č. 1 – historie

3. *Řepiště*

Mgr. Martina Bastová *(Základní škola a mateřská škola Řepiště)*

Stručné dějiny obce Řepiště - pracovní list č. 1 pro 1. stupeň

Dřevěné kříže v obci Řepiště - pracovní list č. 2 pro 1. stupeň

Větrný mlýnek u čp. 519 - pracovní list 3 pro 1. stupeň

Dřevené stavby Řepiště - pracovní list č. 4 pro 1. stupeň

Kaple svaté Anežky, Sloup s obrázkem Madony s Ježíškem - pracovní list č. 5 pro 1. stupeň

4. ***Sedliště***

Mgr. BcA. Michal Bařina *(Jubilejní Masarykova základní škola a mateřská škola Sedliště)*

Stručné dějiny obce Sedliště - pracovní list č. 1 pro 2. stupeň

Kostel Všech svatých - pracovní list č. 2 pro 2. stupeň

Dřevěné kříže v Sedlištích - pracovní list č. 3 pro 2. stupeň

Kostel Všech svatých v Sedlištích - pracovní list č. 4 pro 1. stupeň

Dřevěné stavby v Sedlištích - pracovní list č. 5 pro 1. stupeň

5. ***Šenov***

Mgr. Pavla Mecová *(Základní škola Šenov)*

Dřevěné stavby města Šenova – pracovní list č.1

Dřevěné stavby města Šenova – pracovní list č.2 pro 1.stupeň ZŠ

Dřevěné stavby města Šenova - pracovní list č.3 pro 1.stupeň ZŠ

Dřevěné stavby města Šenova – pracovní list č. 4 pro 2. stupeň ZŠ

Dřevěné stavby města Šenova - pracovní list č. 5 pro 2.stupeň ZŠ

6. ***Václavovice***

Mgr. Lucie Chrastinová *(Základní škola a mateřská škola Václavovice)*

Dřevěné stavby obce Václavovice – pracovní list č. 1 pro 1. stupeň ZŠ

Dřevěné stavby obce Václavovice – pracovní list č. 2 pro 1. stupeň ZŠ

Mgr. Kateřina Kustvánová *(Základní škola a mateřská škola Václavovice)*

Dřevěné stavby obce Václavovice – pracovní list č. 3 pro 1. stupeň ZŠ

Dřevěné stavby obce Václavovice – pracovní list č. 4 pro 1. stupeň ZŠ

Dřevěné stavby obce Václavovice – pracovní list č. 5 pro 1. stupeň ZŠ

7. Vratimov

Mgr. Radek Huška *(Základní škola Vratimov, Masarykovo náměstí)*

Dřevěné stavby - Vratimov - pracovní list č. 1

Dřevěné stavby - Vratimov - pracovní list č. 2

Dřevěné stavby - Vratimov - pracovní list č. 3

Dřevěné stavby - Vratimov - pracovní list č. 4

Mgr. Naděžda Macková *(Základní škola Vratimov, Datyňská 690)*

Stručná historie města Vratimova - pracovní list č. 5 pro 2. stupeň

Zajímavosti z osídlování Vratimova a jeho zástavby v letech 1770 – 1930- pracovní list č. 6 pro 2. stupeň

Sloup se soškou Panny Marie - pracovní list č. 7 pro 1. stupeň

Roubený dům čp.108 Vratimov - pracovní list č. 8 pro 1. stupeň

7.1 Horní Datyně

Mgr. Radek Huška *(Základní škola Vratimov, Masarykovo náměstí)*

Dřevěné stavby – Horní Datyně - pracovní list č. 1

Mgr. Naděžda Macková *(Základní škola Vratimov, Datyňská 690)*

Historie obce Horní Datyně a její osídlování - pracovní list č. 2 pro 2. stupeň

1. Kaňovice

Autor:

Mgr. Lucie Chrastinová *(Základní škola a mateřská škola Václavovice)*

Pracovní listy:

Dřevěné stavby obce Kaňovice – pracovní list č. 1 pro 1. stupeň ZŠ

Dřevěné stavby obce Kaňovice – pracovní list č. 1 pro 1. stupeň ZŠ

Historie obce (VL – 4. třída, 45 min):

1. Vyrob z tvrdého papíru velikosti A4 plakát obce Kaňovice pro svého kamaráda z Václavovic a obec mu představ (10 bodů).

Stručné dějiny obce

- jedna z nejmenších obcí v ČR
- ves byla založena v roce 1613 majitelem frýdeckého panství Janem starším Bruntálským, který založením vsi pověřil sedláka Adama Kaniu
- oblast původně zalesněná
- chyběla selská stavení – grunty
- louky kolem potoků Datyňky a Bruzovky vhodné k chovu dobytka

Dřevěné stavitelství, str. 13

www.obec-kanovice.cz

2. Pověst – přečti si kaňovickou pověst a vypracuj odpovědi na otázky pod textem.

Dukátky v Sedlištích a v Kaňovicích

Na Trojačce v Sedlištích zakopal zloděj Stachovec ukradený hrnec se zlatými penězi. Dukátky ukradl nějakému Kocichovi. Po zlodějových stopách vyrazili četníci, ale marně. Stachovec byl vyhlášený zloděj a četníkům se jenom vysmíval. Prý jim vzkázal:

"Koho hledatě, Ježiše Nazaretskeho, nebo zloděje mlzackeho?"

Ale netrvalo to věčně, karta se obrátila a za chvíli Stachovce dopadli. Když ho chytili, neprozradil, kam ty peníze z poslední krádeže ukryl, tak šel do vězení na hrad Mírov. Pobyl tam mnoho let, a nakonec prý dostal milost za vyčištění hradní studny, neboť tam měli veliký nedostatek vody. Po návratu do Sedlišť dukátky, které si dobře uschoval, hledal, ale nikdy je nenašel. Kdoví, jestli si je neukryl v Kaňovicích, neboť tam se vyprávělo, že když na Řehůvce rozebírali starou dřevěnku, tak z úkrytu kdesi ve stěně vypadl míšek zlatých peněz.

J. a J. Poláškovi: Pověsti ze Slezské brány, s. 33.

2.1 Kdo to ví, odpoví (2 body)!

V Kaňovicích se do současnosti dochovaly pouze dvě historicky významné dřevěné stavby. Které to jsou?

.....

.....

Dřevěné stavitelství, str. 15

2.2 Přiřaď prvky dřevěné stavby na svá místa (5 bodů):

roubená konstrukce, dvojitá okna, mechová výplň, jednokřídlové dveře, střecha krytá keramickými taškami

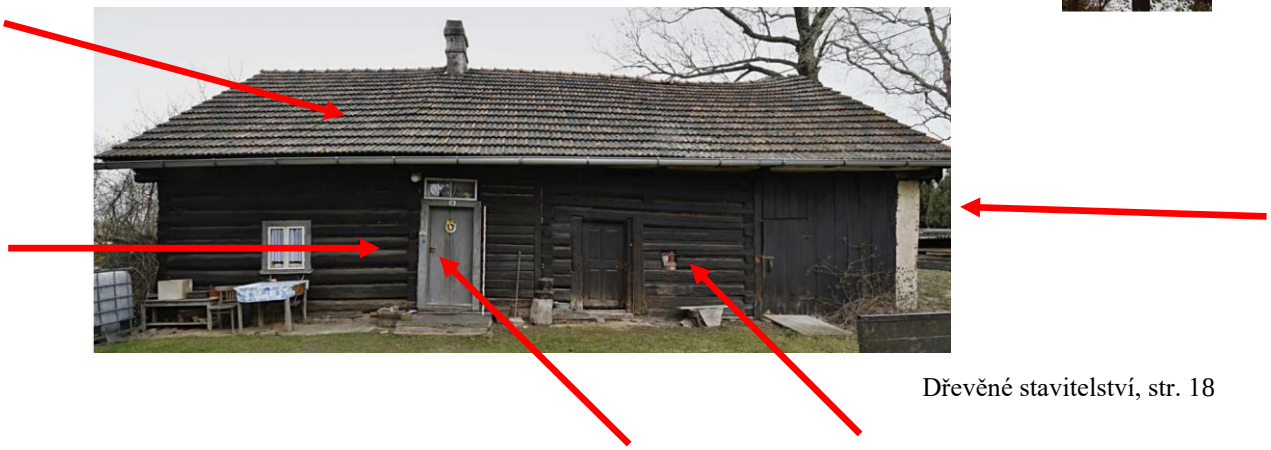

Dřevěné stavitelství, str. 18

2. Paskov

Autor:

Mgr. Tereza Střelcová, Ph.D. *(Základní škola Paskov)*

Pracovní listy:

Dřevěné stavby Paskov – pracovní list č. 1 – historie

Dřevěné stavby Paskov – pracovní list č. 2 pro 1. stupeň

Dřevěné stavby Paskov – pracovní list č. 3 pro 1. stupeň

Dřevěné stavby Paskov - pracovní list č. 4 pro 2. stupeň

Dřevěné stavby Paskov - pracovní list č. 5 pro 2. stupeň

2.1 Oprechtice

Autor:

Mgr. Tereza Střelcová, Ph.D. *(Základní škola Paskov)*

Pracovní listy:

Dřevěné stavby Oprechtice – pracovní list č. 1 – historie

Dřevěné stavby Paskov – pracovní list č. 1 - historie

Slovní asociace

K uvedeným tematickým celkům doplň slovní asociace.

Paskov _____
historie _____
tradice _____
architektura _____

Časová osa, práce s odborným textem

Pozorně si přečti úryvek, na časovou osu vyznač milníky z historie Paskova. Poté na časovou osu vyznač dva významné milníky z české/evropské/světové historie.

„Paskov byl založen pravděpodobně v první polovině 13. století (paskovská kronika tuto událost klade do let 1230 – 1236). Poprvé se Paskov zmiňuje v listinách biskupa Bruna ze Schauenburku v roce 1267. Paskov se stal střediskem biskupského lenního statku, kolem něhož se soustředilo několik vsí. V listině, kterou biskup Stanislav Thurzo roku 1499 potvrdil Beneši Černohorskému z Boskovic držení paskovského statku, je poprvé Paskov označen jako městečko. Je tedy zřejmé, že ačkoliv Paskov neměl právo zřídit si hradby a uchoval si stále zemědělský ráz, musela zde přinejmenším existovat, byť nepočetná, vrstva řemeslníků. Po povýšení Paskova na městečko v roce 1538 se obec rozdělila na dvě části – ves Paskov (zvanou též Hůry) a městečko Paskov. V letech 1771 – 1876 paskovská ves fungovala samostatně v čele s vlastním fojtem. V roce 1622 bylo panství konfiskováno a následně prodáno katolíku Václavu Bruntálskému z Vrbna. Ten zřejmě ve 30. letech 17. století přestavěl dosavadní renesanční tvrz na reprezentativní zámek. V městečku fungovaly i různé provozy jako například pivovar, palírna a vodní mlýn s pilou. Posledním majitelem paskovského statku byl rod Stolberg-Stolberg. Mořic Saint Genois roku 1880 prodal paskovský statek Vintířovi (Güntherovi) hraběti Stolberg-Stolberg, jehož rod vlastnil Paskov až do roku 1945.“

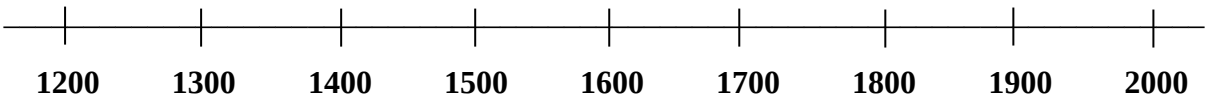

Dřevěné stavby Paskov – pracovní list č. 1 – historie

Geografie místa

Přečti si úryvek a do mapy vyznač zmíněné vodní toky a hranici dvou historických zemí, napiš jejich názvy. Z mapy a legendy vyčti urbánní rozvrh dané lokality. Na jakém území se město Paskov rozprostírá? Je možné v Paskově nalézt informační tabule, které by odkazovaly na tuto skutečnost?

„Město Paskov leží na Moravě, na obou březích říčky (nebo potoka) Olešná, která protéká podél náměstí středem obce a za ní se vlévá do Ostravice. Obec byla od středověku součástí paskovského panství, které zahrnovalo (s malými změnami) vsi Žabeň, Velkou a Malou Hrabovou, Novou Bělou, Krmelín, později také Oprechtice a Mitrovice.“

Interdisciplinarita historie, tvorba pamětní desky

„Ve městě se vedle dominantního zámeckého areálu nacházel kostel sv. Vavřince, poprvé zmíněný roku 1534, fara a škola, v té době stále ještě dřevěné budovy, stejně jako panská sýpka. V roce 1740 byl postaven nový zděný kostel i fara, v roce 1786 pak i zděná škola. Sýpku nahradila zděná budova v roce 1730.“

Povšimněme si dvou let, rok **1534** (zmíněna dřevěná škola v Paskově) a rok **1786** (výstavba zděné školy).

a) Když zmíníme rok 1534, tedy cca první polovinu 16. století, o jaké historické epoše/uměleckém slohu se bavíme? Jak si představuješ toto období? Jak mohla vypadat výuka ve škole v tomto období, jaké bylo vybavení školy? Zamysli se, jaká byla každodennost lidí této doby (cyklický čas, stravování, zbožnost, postavení ve společnosti, festivity a volný čas).

b) Když zmíníme rok 1786, dostáváme se do závěru 18. století, o jaké historické epoše/uměleckém slohu se bavíme nyní? Jak si představuješ proměnu školy a vyučování v těchto letech? Zamysli se, jak vypadal každodenní život člověka na sklonku 18. století.

c) Vytvoř pamětní desku, která bude zachycovat významné milníky v historii paskovské školy (první zmínka/přestavba školy). Vyzdob ji tak, aby odpovídala duchu doby a dobové estetice poloviny 16. století/závěru 18. století.

Dřevěné stavby Paskov – pracovní list č. 2 pro 1. stupeň

Slovní mrak

K uvedeným tematickým celkům doplň slovní asociace.

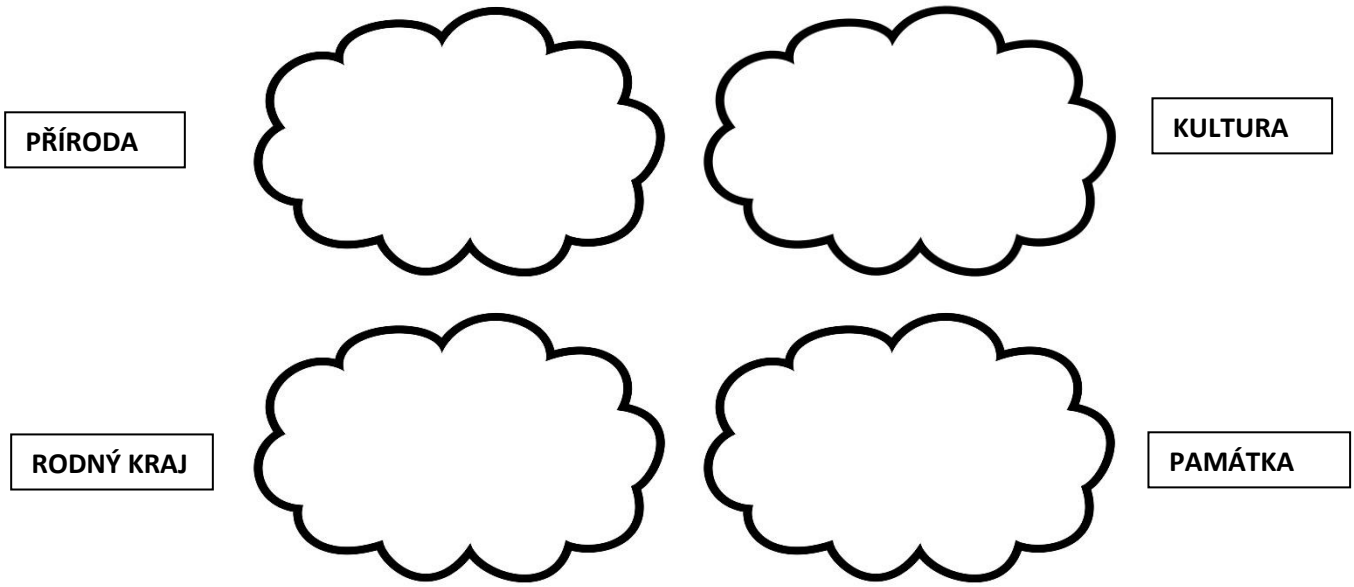

Dřevo a dřevěná architektura

Čti pozorně uvedený text a vyber správná tvrzení.

„Zejména Beskydy byly až do 30. let 20. století oblastí s dominantním výskytem dřevěné architektury, ať již šlo o stavby sakrální, nebo profánní. Vzhledem k pozdějšímu osídlení této dlouho zalesněné krajiny se jednalo o poměrně chudý kraj, hospodářsky i kulturně izolovaný od ostatního území. Dřevo zde dlouho zůstávalo nejsnáze dostupným a tudíž i nejlevnějším stavebním materiálem.“

a) V oblasti Beskyd bylo dřevo zcela nedostupným materiálem.
b) V oblasti Beskyd bylo dřevo nejsnáze dostupným materiálem.

a) Oblast Beskyd byla chápána jako poměrně chudý a izolovaný kraj.
b) Oblast Beskyd byla chápána jako velmi prosperující a kosmopolitní kraj.

a) V této oblasti se dřevěná architektura zaměřovala pouze na stavby sakrální.
b) V této oblasti se dřevěná architektura zaměřovala na stavby profánní i sakrální.

a) Pro tuto oblast bylo dřevo nejdražším stavebním materiálem.
b) Pro tuto oblast bylo dřevo nejlevnějším stavebním materiálem.

a) Beskydy byly oblastí s dominantním výskytem dřevěné architektury přibližně až do roku 1930.
b) Beskydy byly oblastí s dominantním výskytem dřevěné architektury přibližně až do roku 1830.

Dřevěné stavby Paskov – pracovní list č. 2 pro 1. stupeň

Terminologie, práce s legendou

Prohlédni si legendu, roztřiď uvedené stavby na sakrální a profánní, dle definice v tabulce.

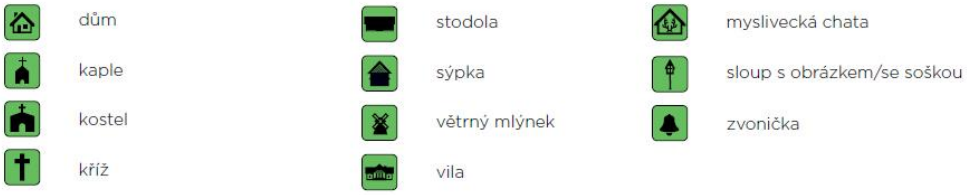

Sakrální – svatý, posvátný, chrámový	Profánní – světský, nenáboženský, všední

Typy a počty objektů dřevěného stavitelství

Název obce obecní části	Typy a počty objektů dřevěného stavitelství v Regionu Slezská brána										
	kostel	kaple	kříž	sloup se světcem	dům	stodola	sýpka	větrný mlýnek	zvonička	vila	myslivec. chata
Kaňovice			1		1						
Paskov			2				1				
Oprechtice			2								
Řepiště	1	1	4	1	2	3		1	1		
Sedliště	1		9	1	6	1		2			
Šenov			1	1	13	4		7			
Václavovice			2		19	2		4	1	1	1
Vratimov				2	1						
Horní Datyně					1	1		1			
Celkem	2	1	20	5	43	11	1	15	2	1	1

Prostuduj uvedenou tabulku a odpověz na zadané otázky.

a) Jaký typ dřevěných objektů najdeme v Paskově (zapiš typ a počet)?
b) Jaký typ dřevěných objektů najdeme v Oprechticích (zapiš typ a počet)?
c) Jaké typy dřevěných objektů jsou nejvíce zastoupeny (zapiš sestupně první tři typy)?

……

……

……

Dřevěné stavby Paskov – pracovní list č. 3 pro 1. stupeň

Kreativní práce s mapou a legendou, tvorba erbu

Představ si, že jsi majitelem zdejšího panství, do svého erbu si přeješ zahrnout okolní dřevěné stavby, tak aby bylo všem jasné, na co je tvůj rod na svém panství náležitě pyšný. Na mapě jsou vyznačeny dřevěné stavby na území Paskova a Oprechtic, tyto stavby zakomponuj do svého erbu, zbytek je na tvé fantazii.

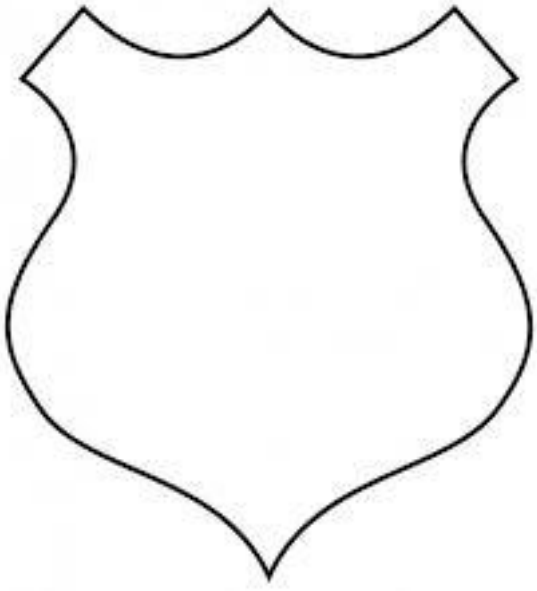

Dřevěné stavby Paskov – pracovní list č. 3 pro 1. stupeň

Rozeznávání pojmů

Označ slovo, které do výčtu nepatří, zdůvodni svůj výběr.

a) kostel, kaple, zámek, bazilika, křížová cesta, katedrála, boží muka
b) hambalek, roubení, půlkuláč, trám, podlomenice, šuplera
c) Vratimov, Hrabová, Žabeň, Kroměříž, Řepiště, Oprechtice, Nová Bělá

Náměty k diskuzi, exkurzi, volné práci

„Jediným dnes existujícím dřevěným profánním objektem v Paskově je někdejší sýpka u domu čp. 54. Třípodlažní sýpka má obdélný půdorys, je štítově orientovaná, téměř ve směru sever – jih. K severní štítové straně sýpky přiléhá menší, převážně zděný přízemní objekt s funkcí kůlny a s hygienickým zařízením.“

a) Co si představíš pod pojmem sýpka? K čemu sýpka sloužila? Co se v sýpce nacházelo? Byla sýpka důležitá nebo ne?
a) Co si představíš pod pojmem kůlna? K čemu kůlna sloužila? Co se v kůlně nacházelo?
c) Viděl jsi někdy uvedený objekt? Kde v Paskově se sýpka nachází? Popiš cestu od školy k sýpce. Pokud jsi objekt již viděl a znal, věděl jsi, k čemu sloužil? Pokud dnes vidíš objekt poprvé, k čemu podle tebe sloužil?

Dřevěné stavby Paskov – pracovní list č. 4 pro 2. stupeň

Pojmosloví

Čti pozorně odborný text, do uvedených mezer doplň správnou odpověď z níže uvedených možností (a, b, c, d).

„Paskovští měšťané (v městečku) a sedláci (ve vsi) se řadili k nejvyšší vrstvě společnosti a obhospodařovali největší pozemky. Na vrcholu této hierarchie stál samozřejmě _____(1). Nejstarším dokladem o existenci _____(2) je zápis v pozemkové knize z roku 1650. Speciální postavení měli i volní sedláci, osvobození od roboty.“

(1) ... *na vrcholu této hierarchie stál samozřejmě*

a) ředitel b) fojt c) starosta d) primátor

(2) ...*nejstarším dokladem o existenci*

a) obecního úřadu b) ředitelství c) městského úřadu d) fojtství

Cechy a cechovní výroba

Čti uvedený text, vypiš jednotlivé cechy, se kterými jsme se v textu seznámili. Uveď alespoň dva příklady výrobků/produktů, které tyto cechy produkovaly. Se kterými profesemi se setkáváme i v dnešní době a které již zanikly?

„Na nižším stupni společenské hierarchie stáli zahradníci, jimž patřila v Paskově asi polovina usedlostí. Nejnižší postavení zastávali chalupníci. Řemeslem se živila jen malá část obyvatelstva. V 18. století máme doloženy například cechy krejčích, bednářů, řezníků, koželuhů, soukeníků, tkalců, kolářů a dalších.“

…….

…….

…….

Práce s odborným textem

Přečti si texty, obou výše uvedených úloh, ještě jednou. Vytvoř jednoduché schéma společenské hierarchie. Kdo stál na vrcholu této hierarchie? Kdo se řadil k vyšší vrstvě společnosti? Kdo se řadil k nižší vrstvě společnosti? Zakresli a označ popisky.

Dřevěné stavby Paskov – pracovní list č. 4 pro 2. stupeň

Práce s archiváliemi

Níže můžeme vidět část indikační skici stabilního katastru z roku 1833 pro obec Paskov. Názvy okolních obcí uvádíme ve dvou jazykových mutacích.

a) Jakým jazykem jsou označeny názvy obcí, proč tomu tak je?
b) Spoj český název obce, s příslušným ekvivalentem ze skici stabilního katastru.

Paskau	**Žabeň**	**Liskowetz**	**Krmelín**
Rzepischt	**Nová Bělá**	**Starzitz**	**Paskov**
Ziabnia	**Stařič**	**Krmelin**	**Lískovec**
Oppersdorf	**Vratimov**	**Ratimau**	**Řepiště**
Neubiela	**Oprechtice**		

Historické zemské celky

Řeka Ostravice je přirozenou hranicí oddělující dva historické zemské celky.

a) Ve kterém z nich leží Oprechtice na levém břehu?
b) Popiš jaká je situace v Paskově.

……

……

Dřevěné stavby Paskov – pracovní list č. 5 pro 2. stupeň

Tajenka

Na kovové tabulce, umístěné na dřevěném kříži v Paskově a Oprechticích, nalézáme zkratku latinského nápisu **INRI = IESUS NAZARENUS _____ IUDAEORUM**. Chybějící slovo nalezneš v **českém** znění v tajence.

a) vylušti tajenku
b) výsledné slovo **přelož** do latiny
c) zjisti význam tohoto nápisu, který je na kříži umístěn

1. Město pyšnící se čtyřkřídlým zámkem s přilehlým parkem. Posledním majitelem tohoto zámku byl Otto Stolberg-Stolberg a následně byl tento zámek v 50. letech 20. století využíván jako léčebna onkologických pacientů.
2. Obec s dřevěným kostelem sv. Kateřiny, který v roce 2002 téměř do základů vyhořel, o dva roky později byla dokončena jeho obnova.
3. Obec ležící na spojnici měst Frýdek a Havířov. Tato obec se může v rámci dřevěného stavitelství a projektu Slezská brána pochlubit nejvyšším počtem dřevěný domů.
4. Obec s dřevěným kostelem Všech svatých. Kostel je kulturní památkou a v rámci sledovaného regionu unikátní dominantou s nezvykle bohatou barokní výzdobou interiéru.

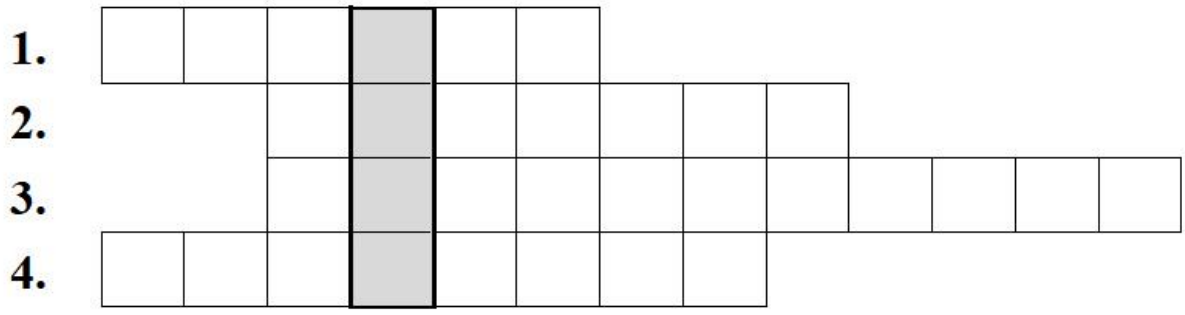

Dřevěné stavby Paskov – pracovní list č. 5 pro 2. stupeň

Typologie dřevěného stavitelství

Pozorně prostuduj tabulku a zapiš.

a) Jaké typy objektů dřevěného stavitelství nalezneme v Paskově a Oprechticích?
b) Nachází se v Paskově nebo Oprechticích nějaký typ objektu dřevěného stavitelství, který v ostatních zmiňovaných oblastech nenalezneme? O jaký typ se jedná?

Název obce obecní části	Typy a počty objektů dřevěného stavitelství v Regionu Slezská brána										
	kostel	kaple	kříž	sloup se světcem	dům	stodola	sýpka	větrný mlýnek	zvonička	vila	myslivec. chata
Kaňovice			1		1						
Paskov			2				1				
Oprechtice			2								
Řepiště	1	1	4	1	2	3		1	1		
Sedliště	1		9	1	6	1		2			
Šenov			1	1	13	4		7			
Václavovice			2		19	2		4	1	1	1
Vratimov				2	1						
Horní Datyně					1	1		1			
Celkem	2	1	20	5	43	11	1	15	2	1	1

……

……

……

……

Závěrečné otázky k diskuzi a volné práci

a) Jakou důležitost zaujímalo dřevo v tradiční preindustriální společnosti? Svou odpověď zdůvodni.
b) Jaké byly výhody a nevýhody dřeva jako stavebního materiálu?
c) Bylo dřevo v Pobeskydí levným nebo drahým stavebním materiálem?
d) Jaké tradiční obory/profese se zabývaly zpracováním dřeva?
e) Ve svém okolí vidíme příklad moderního závodu zabývajícího se výrobou buničiny. O kterou společnost se jedná? Co je to buničina? Z čeho se vyrábí? K čemu následně slouží?

Dřevěné stavby Oprechtice – pracovní list č. 1 - historie

Slovní asociace

K uvedeným tematickým celkům doplň slovní asociace.

Oprechtice _____
Beskydy _____
kultura _____
náboženství _____

Práce s odborným textem

Čti pozorně následující text. Z uvedených výroků vyber ten, který je pravdivý.

„Oprechtice založil v roce 1699 tehdejší majitel paskovského panství František Josef z Oppersdorfu. Většina osadníků přišla z Hrabové, jen několik málo z Paskova. Obec dostala jméno po svém zakladateli – Oppersdorf, v závěti Františka Josefa byla uvedena jako Nový Oppersdorf. Od svého založení až do zrušení patrimoniální správy v roce 1848 patřily Oprechtice k paskovskému panství, s nímž sdílely společné osudy. Teprve v roce 1904 byla obec úředně přejmenována na Oprechtice.“

a) Oprechtice byly založeny v závěru 16. století.
b) Teprve na počátku 19. století byla obec přejmenována na Oprechtice.
c) Obec dostala jméno po svém zakladateli F. J. z Oppersdorfu.
d) Paskov a Oprechtice byly vždy dvě samostatné a nezávislé obce.

Práce s odborným textem

Čti pozorně úryvek a zamysli se nad podobou a postavením obce Oprechtice v rámci Rakouského císařství kolem roku 1843. Z uvedených dvojic, vyber správnou odpověď.

„Podle konskripce z roku 1843 bylo v Oprechticích evidováno 148 obyvatel. Hlavní obživou 17 zahradníků a jedné domkářské rodiny bylo výhradně zemědělství. Větším hospodářům, kteří na statku chovali dvě krávy, jeden kus mladého dobytka a dvě prasata, vypomáhal zpravidla jeden čeledín. Někteří z rolníků provozovali současně s obděláváním půdy a chovem dobytka také řemeslo, například ševcovské, kovářské či tkalcovské.“

Oprechtice kolem poloviny 19. století byly…

a) relativně malou obcí, s minimální infrastrukturou.
b) rozsáhlou obcí s kosmopolitním charakterem.

a) hustě zalidněnou obcí.
b) obcí s nízkou mírou hustoty osídlení.

a) průmyslovou aglomerací.
b) tradičně zemědělsky orientovanou lokalitou.

Dřevěné stavby Oprechtice – pracovní list č. 1 - historie

Terminologie

Často se setkáváme s označením hospody "Na Rychtě", co znamená slovo rychta (rychtářství)? Vyber z uvedených možností. Úryvek nás seznamuje se vznikem oprechtického hostince Na Rychtě.

„Fojtská hospoda zmiňovaná k roku 1706, kde fojt musel čepovat vrchnostenské pivo a kořalku, fungovala až do 90. let 20. století, s přízviskem hostinec Na Rychtě.“

a) Rychta je přesně stanovená míra čepování piva, v dnešním přepočtu cca 350 ml.
b) Rychta je menší správní a hospodářská územní jednotka rozsáhlejšího panství.
c) Rychta je palná zbraň sloužící k obraně hradeb města, kterou mohl vlastnit pouze vybraný a školený jedinec (tzv. rychtář).
d) Rychta je zbytkový materiál, který vzniká při výrobě piva ve rmutovací pánvi. Rychta je velmi výživná, dávala se jako součást krmení dobytku.

Otázky k zamyšlení, diskuzi a další práci

V textu výše jsme si představili obec Oprechtice v určitém vymezeném časovém období. Uvedené informace níže nás seznamují s významnými světovými událostmi v témže roce, tedy v pozorovaném roce 1843. Proveď komparaci obou poznatků a zamysli se nad uvedenými otázkami.

Když se podíváme na světové události roku **1843**, vidíme různorodé, inspirativní, intelektuální a kulturní zázemí dané doby.

- U Kodaně byl otevřen zábavní park Tivoli.
- V Londýně začal vycházet týdeník The Economist.
- Anglický chemik John Robert Lawes založil první továrnu na výrobu hnojiva superfosfátů.
- Švédský chemik Carl Gustaf Mosander objevil chemický prvek terbium.
- Dánský spisovatel Hans Christian Andersen vydal pohádku Ošklivé káčátko.
- Ředitel dačického cukrovaru Jacob Christoph Rad získal patent na výrobu kostkového cukru.

a) Jak si představuješ život v dané době ve městě a na vesnici?
b) Jaké výhody/nevýhody přinášel život na vesnici/ve městě?
c) Můžeme pozorovat i v dnešní době podobné rozdíly mezi městem a vesnicí?

3. Řepiště

Autor:

Mgr. Martina Bastová *(Základní škola a mateřská škola Řepiště)*

Pracovní listy:

Stručné dějiny obce Řepiště - pracovní list č. 1 pro 1. stupeň

Dřevěné kříže v obci Řepiště - pracovní list č. 2 pro 1. stupeň

Větrný mlýnek u čp. 519 - pracovní list 3 pro 1. stupeň

Dřevené stavby Řepiště - pracovní list č. 4 pro 1. stupeň

Kaple svaté Anežky, Sloup s obrázkem Madony s Ježíškem - pracovní list č. 5 pro 1. stupeň

Stručné dějiny obce Řepiště

pracovní list č. 1 pro 1. stupeň

Vyhledej v textu chybějící údaje a doplň je do vět:

Obec jménem Řepiště se v písemných pramenech objevila poprvé v roce _____.

Podle badatelů ji však již mnohem dříve založili _____.

Původní název Baruthow byl odvozen od _____.

O starším založení vypovídají také pozůstatky malé tvrze v lokalitě _____.

V roce 1787 založil tehdejší majitel osadu s názvem _____.

Obec ležela mezi městy _____, _____ a _____.

Řepiště byly „přifařeny“ do _____.

Bohoslužba v Řepištích probíhala _____.

Výpěstky a výrobky lidé prodávali na _____.

Součástí Řepišť je také osada _____ založena roku _____.

Kteří obyvatelé osidlovali Řepiště?

Zdroj obrázků: pixabay.com

zahradníci rybníkáři
chalupníci zemědělci
sedláci

Zkus odhadnout, co znamenají některé výrazy použité v textu:

Děvečka	rodinný statek, farma
Krčma	sdružuje věřící církve na určitém území
Farnost	obdoba dnešního starosty
Panství	služebná pomáhající v hospodářství
Pacholek	území s vesnicemi, poli, lesy, poddanými
Grunt	pomocný pracovník v zemědělství
Urbář	lidová hospoda
Rychtář	úřední kniha o povinnostech poddaných

Vypočítej slovní úlohu:

Na větších hospodářstvích se obvykle chovali tři koně, dvě krávy, dva kusy mladého dobytka a dvě prasata.

Vypočítej, kolik nožek běhalo po hospodářství ve chvíli, kdy děvečka po dvoře honila prasata uprchlá z chlívku a pacholek jezdil na jednom z koní.

Běhající nohy zvířat: _____

Běhající nohy osob: _____

Dohromady běhající nohy: _____

Odpověď: _____

Dřevěné kříže v obci Řepiště

pracovní list č. 2 pro 1. stupeň

Doplň správný název do tajenky:

- Jak se nazývá **dřevěný kříž** před kostelem, je novodobý a nejmladší ze všech existujících křížů v Řepištích?

M							K			

Co je jedním z nejstarších a nejznámějších **symbolů**, a to zvláště v křesťanství:

- **Symbol** je obvykle vizuální **znak,** znamení, emblém nebo značka, která odkazuje na určitý konvenční nebo tradiční **význam.**

Úkol č. 1 – nakresli křesťanský symbol nebo ho napiš.

Úkol č. 2 – urči u daného slova mluvnické kategorie.

Co se skládá z kříže a korpusu Ježíšova těla. Urči jeho správný název:

- je nejvýraznějším symbolem křesťanství. Označ správné číslo obrázku.

Obrázek č. 1 Obrázek č. 2 Obrázek č. 3

Nápověda: Kříž s ukřižovaným Ježíšem se nazývá: a)Bůh, b) krucifix c) modlitba – zakroužkuj správnou odpověď

Dokážeš u obrázku doplnit správné **názvy ulic**, kde se dřevěné kříže nacházejí?

- Dřevěný kříž je orientovaný na východ, vysoký 330 cm, pochází pravděpodobně z 19.století.

Doplň: název ulice, kde se kříž nachází – J- - - - - -Á

Napiš, jak je vysoký kříž:…….m

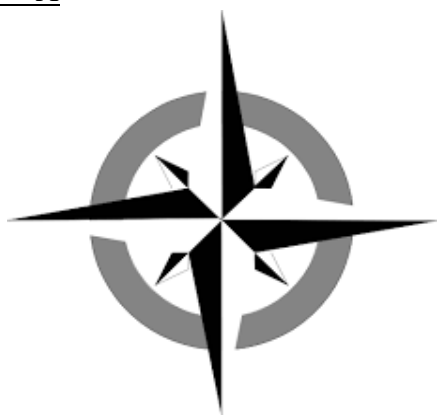

.

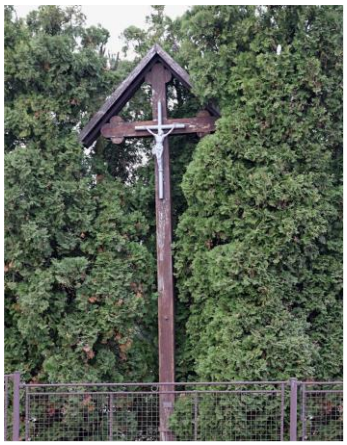

- Dřevěný kříž z roku **1865,** je orientovaný na východ.
- Je sestaven ze dvou čtyřbokých hraněných trámů.A jejich ramena jsou zakončena **trojlístky.**

Doplň název ulice, kde se kříž nachází: M- - - - Á

Označ hlavní světové strany na obrázku, vyznač barevně východ.

- Tmavě hnědý dřevěný kříž, více než 400 cm vysoký.

Doplň název ulice, kde se kříž - N- K - - - ch.

Napiš jak je kříž vysoký v metrech ……..

Větrný mlýnek u čp. 519 - pracovní list 3 pro 1. stupeň

- ***Dokresli druhou polovinu mlýnku:***

- ***V textu najdi nadbytečná písmena a zapiš je do tabulky:***

Dřevěný větrný mlýnek s turbínou stojí na volném obecvním prostranství při ulici Seělské. Je samostatnou stavbou u dětského hřiště, kde najdeme i upravené posezení a informační tabuli. Je úpltnou rekonstrukcí zchátralého mlýnku z Vinohradské ulicre. Mlýnek je jedním z mála patrňových mlýnků v regionu Slezská brána. Interiér osvětlují dvě malá okénka. Dovnitř se vstupuje jednokřídlými dveřomi. Rámová konstrukce z dřevěných trámů nese větrnkou turbínu s celokovovým kolem s dvanácti lopatkami.

Lidový název pro větrný mlýnek je

Zvonička s posezením – pracovní list pro 1. stupeň

- ***Zakroužkuj správnou odpověď:***

1. **Rakovec** je:
   a) vesnice
   b) osada
   c) městys.

2. **Název ulice**, kde se zvonička nachází je:
   a) Na olejní
   b) na olejní
   c) Na Olejní.

3. **Dřevo** je materiál:
   a) přírodní
   b) recyklovaný
   c) umělý.

4. **Šindel** je:
   a) zvonek
   b) střešní krytina
   c) zvonička.

- ***Dopiš pojmy - kulatina, půlkuláč, rozsocha, šindel, zvonek:***

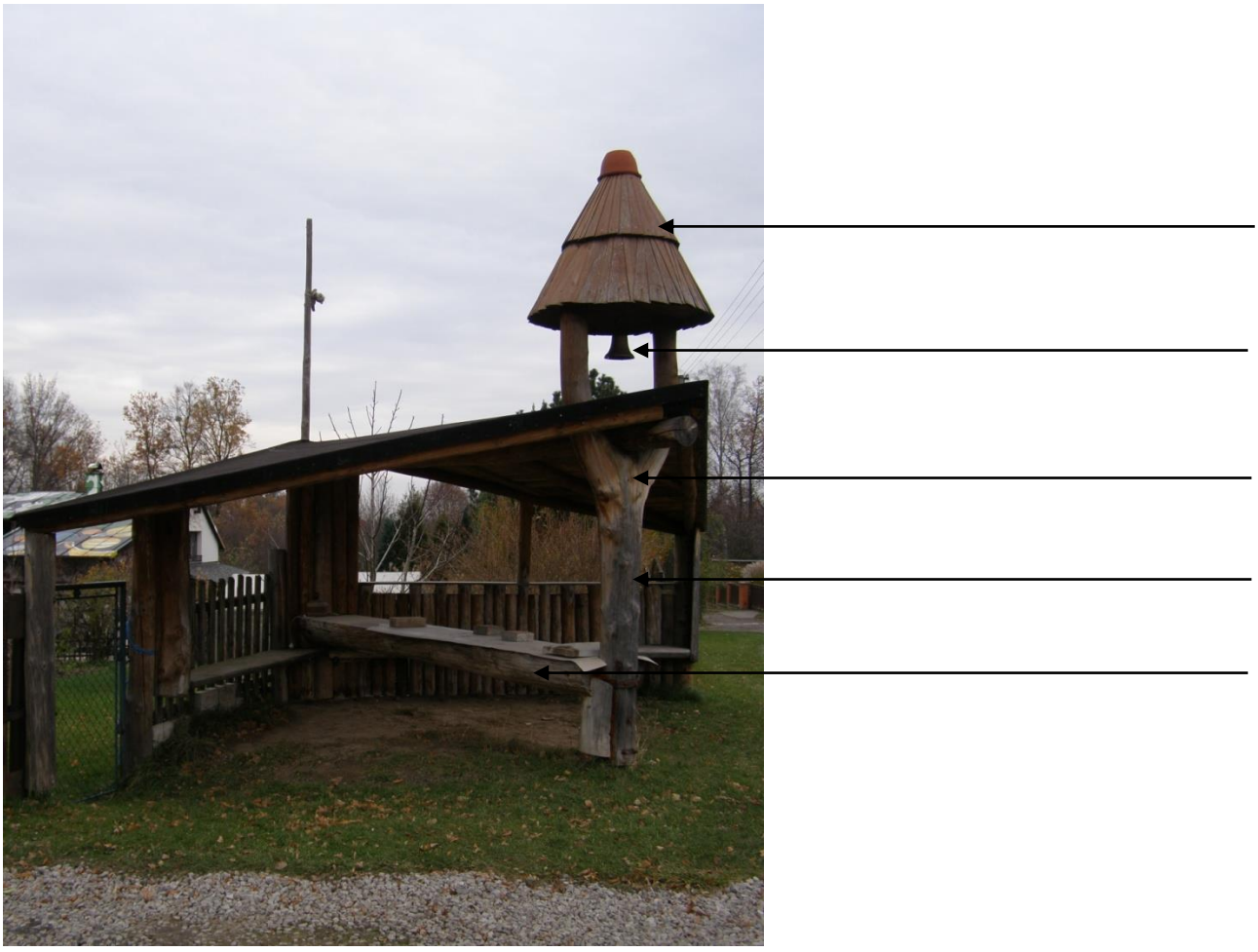

Dřevené stavby Řepiště- pracovní list č. 4 pro 1. stupeň

Kostel Sv. Archanděla Michaela:

1. Prohlédni si kostel a napiš, na které straně kostela se nachází misijní kříž:

---

2. Z knih, které máte ve škole, se pokus zjistit, ve kterém století byla započata výstavba dnešního kostela:

---

3. Vylušti zašifrované slovo:

15 56 24 12 49

7 . 7 = Ř

2 . 6 = Á

8 . 7 = L

4 . 6 = T

3 . 5 = O

4. Zakroužkuj, co nalezneš v kostele:

Kaple svaté Anežky, Sloup s obrázkem Madony s Ježíškem – pracovní list č. 5 pro 1. stupeň

Doplň do textu chybějící slova z nabídky:

Tato kaplička byla postavena v roce _____ na počest kanonizace _____. Kaple je vysoká _____cm. Základem je _____ rámová konstrukce, kaple je natřena _____ barvou. Na stěně kapličky se nachází dřevěná deska s nápisem: _____. Na oltáři stojí soška _____ a svaté obrázky.

Nabídka: Modlitba lesa, Anežky České, zelenou, 1990, 288, dřevěná, Panny Marie

Vyhledej informace na internetu:

Otcem Anežky České byl _____. Anežka žila ve _____ století. Kanonizace neboli svatořečení znamená v křesťanství _____. Kanonizace Anežky proběhla (napiš datum)_____. Zásluhy Anežky České byly: _____ _____.

Práce s textem: Přečti si text.

Několik metrů jižně od kaple svaté Anežky se nachází sloup s dřevěnou skříňkou a prosklenými dvířky. V ní je umístěn svatý obrázek Madony s malým Ježíškem na klíně. Oba jsou korunovaní a zahaleni ve stříbrných pláštích. Skříňka je krytá sedlovou stříškou, v jejímž štítu je posazena soška klečícího a modlícího se anděla s křídly. Sloup obklopují vzrostlé lípy.

Vysvětlení: Madona je původně označení pro Pannu Marii.

Zakroužkuj správné tvrzení – ano x ne.

Sloup se nachází jižně několik kilometrů od kaple svaté Anežky.	ANO	NE
Madona je Panna Marie.	ANO	NE
Madona má Ježíška na klíně.	ANO	NE
Ježíšek i Madona mají zlatý plášť.	ANO	NE
Ve štítu je také soška ležícího anděla s křídly.	ANO	NE
V okolí sloupu rostou lípy.	ANO	NE

Úkol pro badatele: Najdeš na fotce sloup Madony?

Vybarvi si Madonu s Ježíškem:

4. Sedliště

Autor:

Mgr. BcA. Michal Bařina *(Jubilejní Masarykova základní škola a mateřská škola Sedliště)*

Pracovní listy:

Stručné dějiny obce Sedliště - pracovní list č. 1 pro 2. stupeň

Kostel Všech svatých - pracovní list č. 2 pro 2. stupeň

Dřevěné kříže v Sedlištích - pracovní list č. 3 pro 2. stupeň

Kostel Všech svatých v Sedlištích - pracovní list č. 4 pro 1. stupeň

Dřevěné stavby v Sedlištích - pracovní list č. 5 pro 1. stupeň

Stručné dějiny obce Sedliště- pracovní list č. 1 pro 2. stupeň

Doplň text o historii obce nabídkou možností.

Nabídka možností: Czedlicz, sedm, Datyňského, Lužice, katolického, zemědělství, 781, každou třetí, 1305

Poprvé byla obec Sedliště zmíněna v roce _____.

Předpokládá se, že Sedliště byly kolonizovány osadníky z _____.

V roce 1447 bychom Sedliště mohli najít pod názvem _____.

V roce 1636 bychom zde našli _____ rybníků.

Podle sčítání z roku 1843 zde žilo celkem ___ lidí.

Většina obyvatel Sedlišť byla _____ vyznání.

Většina luk ležela v rovině a zahloubenině u _____ potoka.

V kostele Všech svatých se sloužila v roce 1844 bohoslužba _____ neděli.

Hlavní zdroj obživy pro obyvatele představovalo _____ .

V osmisměrce najdi 5 dřevěných staveb, které se v obci Sedliště nachází:

P	U	O	L	S	L
M	L	Ý	N	E	K
Ů	S	C	T	O	Ř
D	V	S	G	J	Í
K	O	W	I	M	Ž
K	V	G	C	H	P

V Sedlištích se nacházejí tyto dřevěné stavby:

_____

_____

_____

_____

_____

Práce s mapou a legendou:

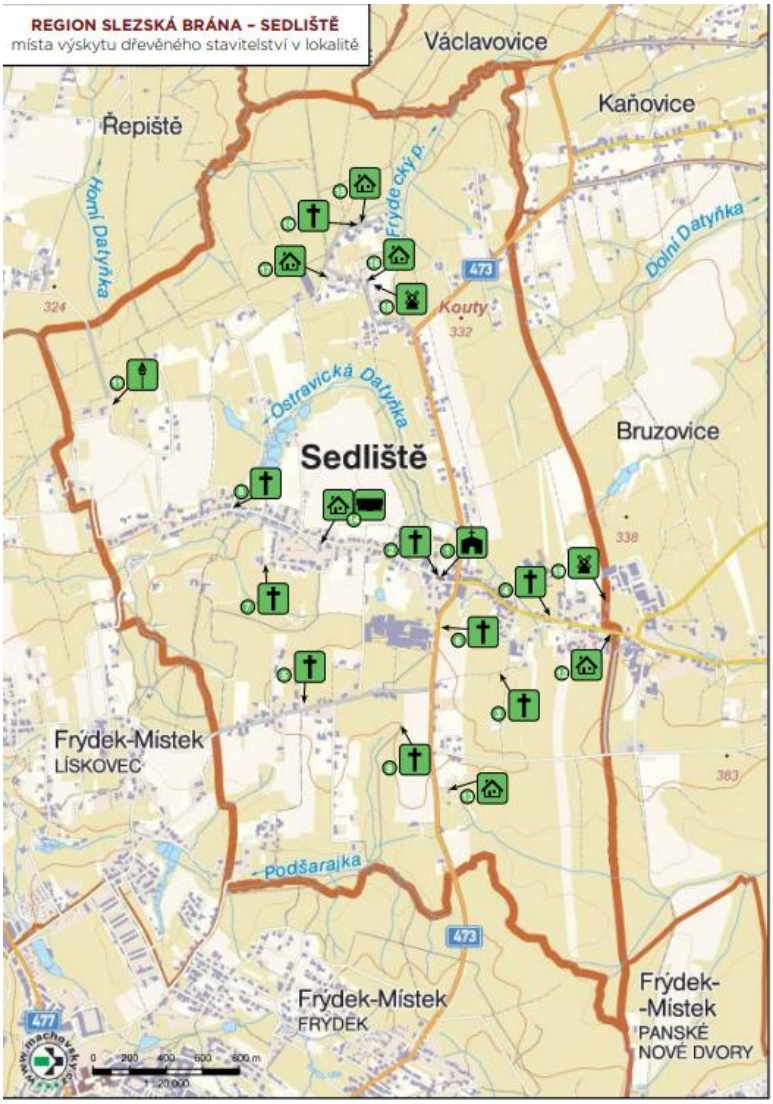

Vysvětlivky k mapám:

Kaňovice	název zájmové obce
OPRECHTICE	název zájmové obecní části
Řepiště	název okolních obcí
Vratimov HORNÍ DATYNĚ	název okolních obcí a jejich částí
	hranice zájmového katastrálního území
	hranice okolních katastrálních území
	železnice
	dálnice
	víceproudá komunikace I. třídy
	komunikace II. třídy
	komunikace III. třídy
	komunikace mimo obec
	komunikace v obci, ulice
	zpevněná komunikace
	polní cesta
Dolní Datyňka	vodní tok
	vodní plocha; les, louka
	zástavba; průmysl
Kouty 332	vrstevnice; výškový bod
	dům
	kaple
	kostel
	kříž
	myslivecká chata
	sloup s obrázkem/se soškou
	stodola
	sýpka
	větrný mlýnek
	vila
	zvonička
	číselné označení objektů

video o obci Sedliště→

Se Sedlišti sousedí obce: _____, _____,
_____, _____ a tři části obce Frýdek-Místek:
_____, _____, _____.

V Sedlištích se nachází celkem _____ dřevěných staveb.
V Sedlištích je _____ dřevěných křížů, _____ kostel, _____ dřevěných domů,
_____ sloup s obrázkem, _____ větrné mlýnky a ____ stodola.

Největším vodním tokem, který protéká centrem obce je _____.

Největší místní cesta je komunikace 2. třídy s číslem _____, která vede z obcí Kaňovic a Bruzovic přes celé Sedliště do části obce _____.

Jediný výškový bod zaznačený na mapě Sedlišť jsou Kouty s nadmořskou výškou _____ m. n. m.

Kostel Všech svatých - pracovní list č. 2 pro 2. stupeň

Badatelská aktivita ke kostelu Všech svatých:

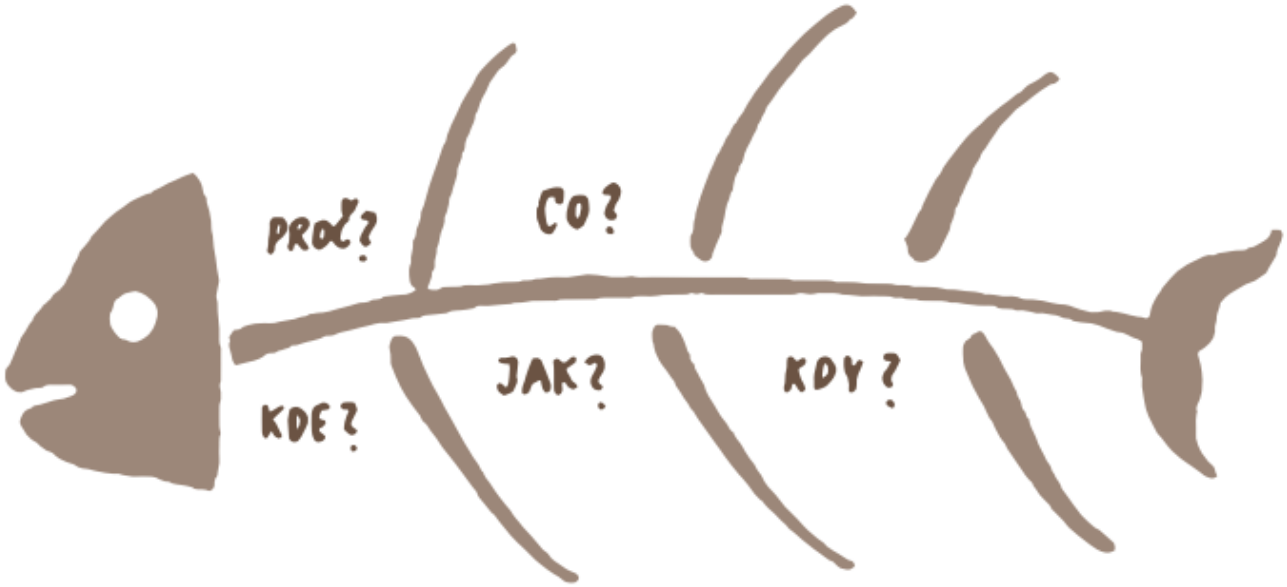

Nejvýznamnější a nejcennější historickou stavbou rázovité slezské obce Sedliště je malebný dřevěný kostel **Všech svatých**. Je to místo, ze kterého přímo „dýchá“ historie.

Úkol:

Projdi se kolem kostela a zkus si zahrát na historika, který klade otázky k dějinám tohoto místa. Otázky budou začínat – Proč? Co? Kde? Jak? Kdy? Další tři otázky mohou začínat libovolně. Otázky zapiš do rybí kostry.

Např. Proč byl kostel postaven právě zde? K čemu sloužil?

S pomocí knihy o dřevěných stavbách nebo internetu si zkus doma na otázky odpovědět.

Dále v místě kostela najdi 3 typy historických pramenů:

a) Obrazový - _____
b) Písemný- _____
c) Hmotný- _____

Hmotný pramen je každý pozůstatek po člověku, každý jeho hmotný výtvor, předmět tzv. materiální kultury. Písemný pramen zahrnuje všechny psané dokumenty. Obrazové prameny jsou fotografie nebo mapy místa.

Práce s textem: (Jak textu rozumíš?)

Kostel Všech svatých je roubenou **jednolodní** stavbou s trojbokým **presbytářem** a **sakristií**. Kolem kostela obíhá **ochoz** krytý **šindelovou** stříškou na dřevěných pilířcích. Z jižní strany je umístěn boční vstup. Nad hlavním, západním vstupem se zvedá hranolová čtyřpatrová věž zakončená cibulovou **bání** s lucernou. **Loď** je osvětlena obdélnými okny, okna v **sakristii** a věži jsou obdélná. Střechu kostela kryje dřevěný **šindel**. Nad **presbytářem** je vztyčen **sanktusník** s cibulovou **bání**. Vnější stěny kostela jsou opláštěny dřevěnými deskami s **latěmi** zakrývajícími spáry. Interiér zdobí zrestaurované nástěnné malby z 19. a 20. století s dekorativními motivy. Kostel je vybaven kvalitním barokním **mobiliářem**.

Slovník významu některých slov použitých v textu:
ochoz = je plocha ohraničená obchůzkou po jejích hranicích
šindel = je jednou z tradičních střešních krytin lidových staveb. Jedná se o dřevěnou destičku
loď = označuje prostor v kostele mezi vstupem a kněžištěm určený pro shromáždění věřících
presbytář (kněžiště) = je prostor vyhrazený kněžím. V presbytáři je hlavní oltář kostela.
sakristie = je místnost v kostele, v níž jsou uchovávána bohoslužebná roucha a předměty užívané při bohoslužbě
sanktusník = malá a štíhlá věžička
báň = kopule
lať= je druh hraněného řeziva. Slouží nejen jako podklad upevnění obkladů stěn, subtilními latěmi se zakrývají také spáry mezi deskami u bedněných stěn a štítů střech.
mobiliář = nábytek či obecně veškeré mobilní vybavení (zařízení)

Jsou tvrzení pravda, nebo lež:

Celý kostel (i ochoz!) má šindelovou střechu.	pravda	lež
Hlavní vstup do kostela je umístěn na jihu.	pravda	lež
Nad oltářem je malá štíhlá věžička.	pravda	lež
Nábytek v kostele je z období baroka.	pravda	lež
Celý kostel má malá čtvercová okna.	pravda	lež

Přepis kurentu:

Na ukázku zde máte abecedu v kurentu, což je jedno z psacích historických písem. Zkuste se stát na chvíli písařem 15. století. Za pomoci abecedy přeložte zbytek věty.

Na stropě kostela je obnovena výzdoba z přelomu 19. a 20.

století- _____.

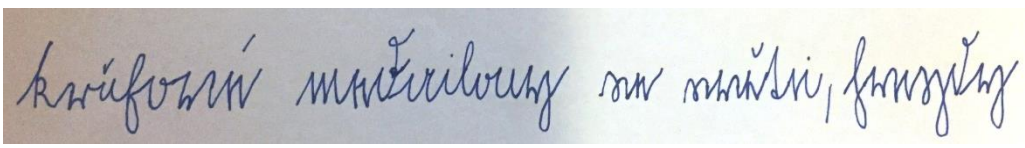

ABECEDA KURENTU:

Dřevěné kříže v Sedlištích- pracovní list č. 3 pro 2. stupeň

Přiřaď správný popis k obrázku

1.

Kříž v zahradě domu čp. 144

- Je umístěn na pozemku zahrady
- Je opatřený plechovým červeným malovaným ukřižovaným Kristem
- Nad hlavou Krista je plechová cedule INRI
- Kříž chrání plechová stříška
- Jetelovité ukončení břeven
- Plechová lucerna pod Kristem (pod ní letopočet 1880)

2.

Kříž u silnice z Černé Země do Hájku

- Obklopen třemi vzrostlými stromy (kaštan, jasan, lípa)
- Dřevěnou konstrukci chrání plechová půlkruhová stříška
- Je opatřený malovaným ukřižovaným Kristem
- nad hlavou Krista se nachází cedule INRI

7.

Kříž na tzv. Staré Příčnici

- stojí v remízku mezi polnostmi
- vede k němu polní cesta
- kromě porostu jej chrání dva vzrostlé habry
- jeden z nejstarších dochovaných křížů
- špatný stav (poškozený hnilobou)
- zavlhání kříže obklopeným porostem

3.

Kříž s pozlaceným srdcem

- stojí na protilehlé straně silnice na Frýdek - Místek
- Do středu křížení ramen je upevněno kovové pozlacené srdce s paprsky
- břevna s jetelovým ukončením
- ve spodní polovině svislého břevna jsou vyryty zepředu letopočty 2000/1845

4.

Kříž se srdcem u domu čp. 31

- Stojí za plotem rodinného domku v západní polovině obce Sedliště
- Břevna s rovným ukončením
- Na břevnech umístěno kovové černé srdce s paprsky a nad ním nápis INRI
- konstrukci kříže chrání plechová půlkruhová stříška

8.

Kříž před kostelem Všech svatých

- Dřevěný kříž stojí před průčelím kostela
- Dřevěnou konstrukci kříže chrání plechová půlkruhová stříška
- břevna s jetelovým ukončením
- Dřevěnou konstrukci chrání plechová půlkruhová stříška
- Na fotografii je na kříži Kristus a nad ním nápis INRI (ty už zde nejsou)

5.

Kříž naproti domu čp. 107

- u místní komunikace před bývalou samoobsluhou
- Na kříži jsou fragmenty hřbitovního litinového náhrobku
- Ve vrchní části kříže je samostatně přibita stylizovaná svatozář
- plechová stříška ve tvaru půlkruhu
- v dolní části je lucerna

6.

Kříž se sv. Floriánem

- Dřevěný kříž v místní části Mlzáky
- je zde upevněno vyobrazení sv. Floriána v dřevěném profilovaném rámu
- Rám chrání sedlová plechová stříška
- kříž tvořený svislým břevnem, k němuž připevněny po stranách dvě části horizontálního břevna

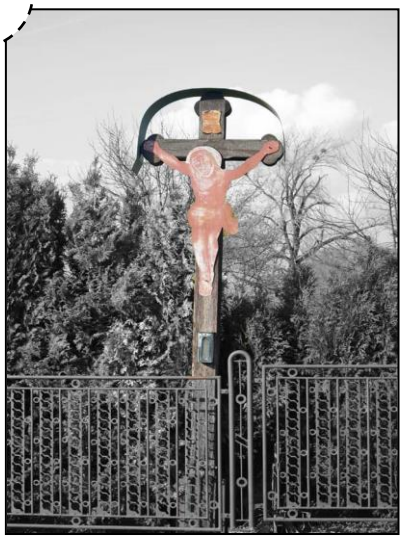

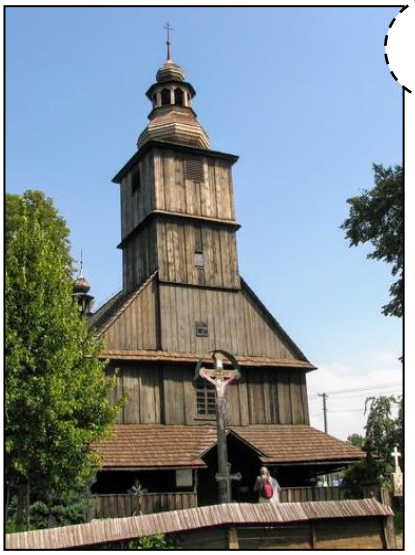

Kostel Všech svatých v Sedlištích- pracovní list č. 4 pro 1. stupeň

Vybarvěte omalovánku kostela Všech svatých v Sedlištích.

K čemu slouží kostel?

_____

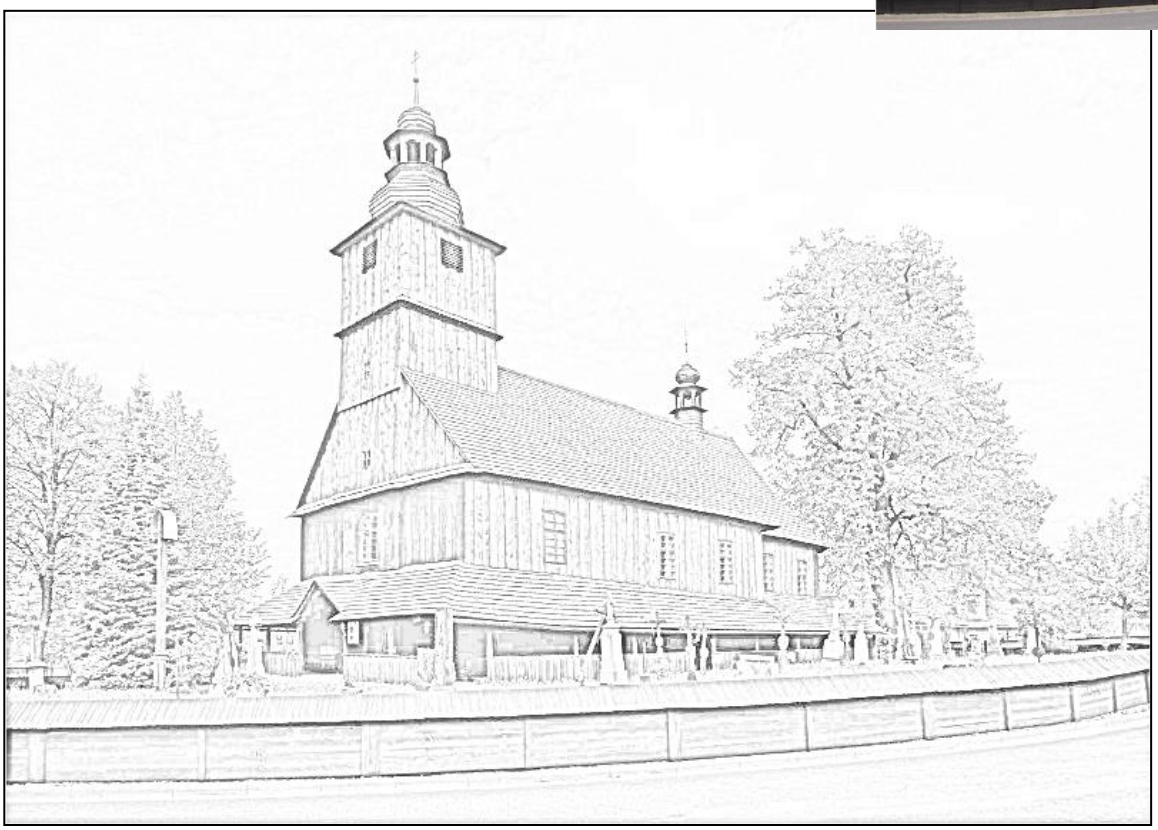

Přiřaď správně popisek k věcem, které můžeme v kostele najít? K čemu se používají?

varhany

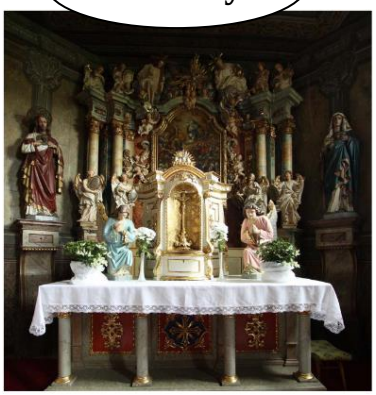

Bible

oltář

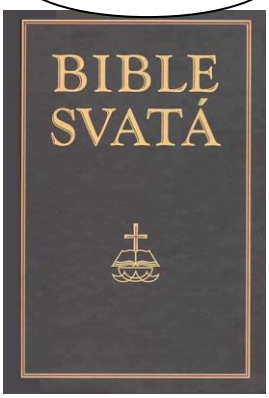

kalich s hostiemi

_____

Co do kostela nepatří? Proč? Co vidíš na obrázcích?

Napiš dva největší křesťanské svátky. Co se o nich stalo? Kdy je slavíme?

Název svátku: _____

Kdy slavíme? _____

Co se stalo? _____

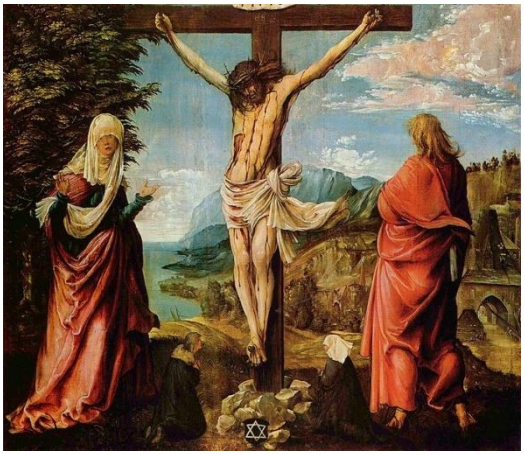

Název svátku: _____

Kdy slavíme? _____

Co se stalo? _____

Dřevěné stavby v Sedlištích- pracovní list č. 5 pro 1. stupeň

Rozlušti tajnou zprávu podle návodu a dozvíš se více o stavbě na obrázku:

a-1, á-2, b-3, c-4, č-5, d-6, ď-7, e-8, é-9, ě-10, f-11, g-12, h-13, ch-14, i-15

í-16, j-17, k-18, l-19, m-20, n-21, ň-22, o-23, ó-24, p-25, q-26, r-27, ř-28, s-29, š-30

t-31, ť-32, u-33, ú-34, ň-35, o-36, ó-37, p-38, q-39, r-40, ř-41, s-42, š-43, t-44, ť-45

u-46, ú-47, ů-48, v-49, w-50, x-51, y-52, ý-53, z-54, ž-55

29-1-20-23-42-44-1-44-21-10 29-44-36-17-16-4-16 40-23-46-3-8-21-53 6-48-20 42-8

21-1-14-2-54-16 21-1 49-53-14-36-6-21-16-20 18-36-21-4-15 29-8-6-19-15-30-32.

Jedná se o obytnou stavbu, která stojí jako první zleva při vstupu do obce Sedliště z východu, a proto jí bylo při zavedení číslování domů roku 1771 přiděleno domovní číslo 1. Neobývaný dům obklopuje stará ovocná zahrada se vzrostlým ořešákem.

Výroba mlýnku na vodu:

Malé i větší děti se rády cachtají ve vodě. Kolik zábavy mohou zažít u malého potůčku. Od pouštění lodiček po proudu, až po stavbu vodního mlýnku. Do jeho výroby se mohou zapojit také.

Tramský mlýnek z větviček

Tento mlýnek krásně splývá s přírodou. Jakoby na potoce sám vyrostl, nebo jej a vykouzlili malí skřítci. K jeho výrobě postačí jen nožík, provázek a trochu zručnosti.

Silnější pružnou větvičku, která bude tvořit osu mlýnku, naštípneme uprostřed nožem. A to ve dvou místech. Rozštěpy musí být vůči sobě kolmo. Do rozštěpů opatrně zasuneme placatější větvičky, nebo třísky. Tím vzniknou lopatky mlýnku. Aby osa mlýnku nepraskla úplně, zpevníme ji provázkem.

Vodní mlýnek z klamerek

Čtyři nebo i více klamerek (kolíčků na prádlo) přicvaknete na špejli nebo větvičku. A to tak, aby klamerky tvořily lopatky mlýnku. Mlýnek stačí upevnit do proudu vody tak, aby byl konec spodní lopatky ponořen a bude se točit.

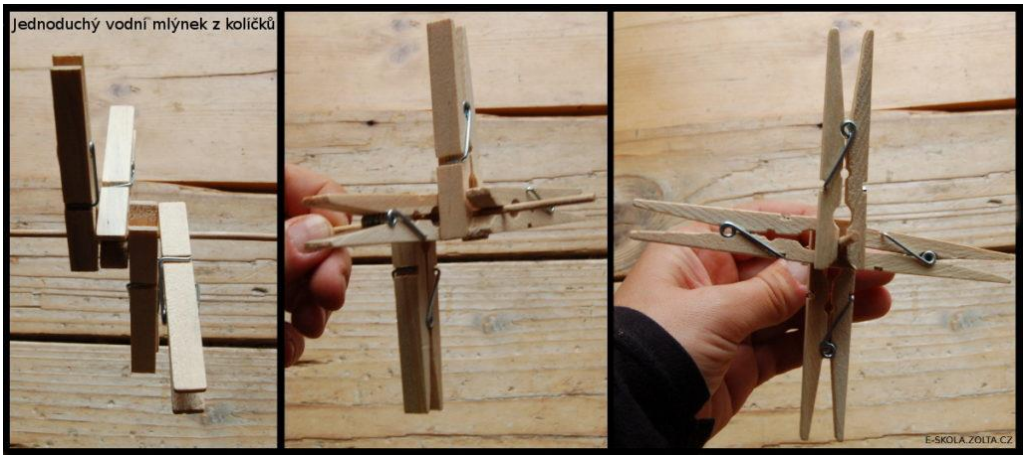

5. Šenov

Autor:

Mgr. Pavla Mecová *(Základní škola Šenov)*

Pracovní listy:

Dřevěné stavby města Šenova – pracovní list č.1

Dřevěné stavby města Šenova – pracovní list č.2 pro 1.stupeň ZŠ

Dřevěné stavby města Šenova - pracovní list č.3 pro 1.stupeň ZŠ

Dřevěné stavby města Šenova – pracovní list č. 4 pro 2. stupeň ZŠ

Dřevěné stavby města Šenova - pracovní list č. 5 pro 2.stupeň ZŠ

Dřevěné stavby města Šenova pracovní list č.1

Historie Šenova:

1. Přečtěte si stručnou historii Šenova a poté si zahrejte trimino (přiřazujte dílky, které spolu nějak souvisí)

Šenov patrně existoval již ve 12. století a řadí se tak k nejstarším obcím na Frýdecku. Jeho počátky je možné předpokládat rokem 1290, ale jisté je pouze to, že první doložená zmínka o existenci Sonowa je z roku 1305.

Patrně nejstarším místem je dnešní šenovská část zvaná Vraclav, která je nejspíše pozůstatkem starší předkolonizační slovanské osady. Obec byla nejprve majetkem knížat, později se stala majetkem zemanského rodu „Šašků ze Šenova“ – Sasske von Schönhow.

Nejvýznamnějšími majiteli šenovského panství se však v polovině 16. století stali na dlouhých takřka 300 let Skrbenští z Hříště. Jejich původním sídlem byl dvorec na Skrbni v Šenově. Tento však záhy vystřídala honosná renesanční zámecká budova, která stávala v areálu dnešního parku.

K dějinám obce Šenov lze zahrnout i rok 1927, kdy byl zámek, který v Šenově stával od poloviny 16. století, definitivně stržen.

Po školské reformě císařovny Marie Terezie byla v Šenově roku 1856 postavena první zděná škola, která nahradila zchátralou stavbu původní. Tato budova stojí do dnešních časů a nyní slouží knihovně, muzeu a spolkové činnosti. Další školní budova byla postavena roku 1900 jako Jubilejní škola Františka Josefa I. a dodnes se v této škole Na Podlesí vyučuje. Dne druhého září roku 1962 byla otevřena nová škola v centru obce.

Po rozpadu Rakousko-Uherské monarchie se také Šenov stal součástí nové republiky Československé. 1. října 1918 proběhly v obci mohutné oslavy vzniku nového státu. Prvním starostou byl 17. července 1919 zvolen pan Antonín Břuska.

Z novodobých časů musíme zmínit rok 1998, kdy byl Šenov povýšen na město. Jeho zeměpisná poloha je 49°47´ severní šířky a 18°22´ východní délky. Území města se rozprostírá na katastru o rozloze 1663 ha. Nejníže položený bod leží v nadmořské výšce 234 m a nachází se na toku řeky Lučiny na hrázi Volenského rybníka; nejvýše položený bod je 303 m.n.m. na rozcestí k Dolním Datyním u lesa Bobčok.

[online]. Dostupné z: http://www.mesto-senov.cz

Dřevěné stavby města Šenova – pracovní list č.2 pro 1.stupeň ZŠ

Práce s mapou :

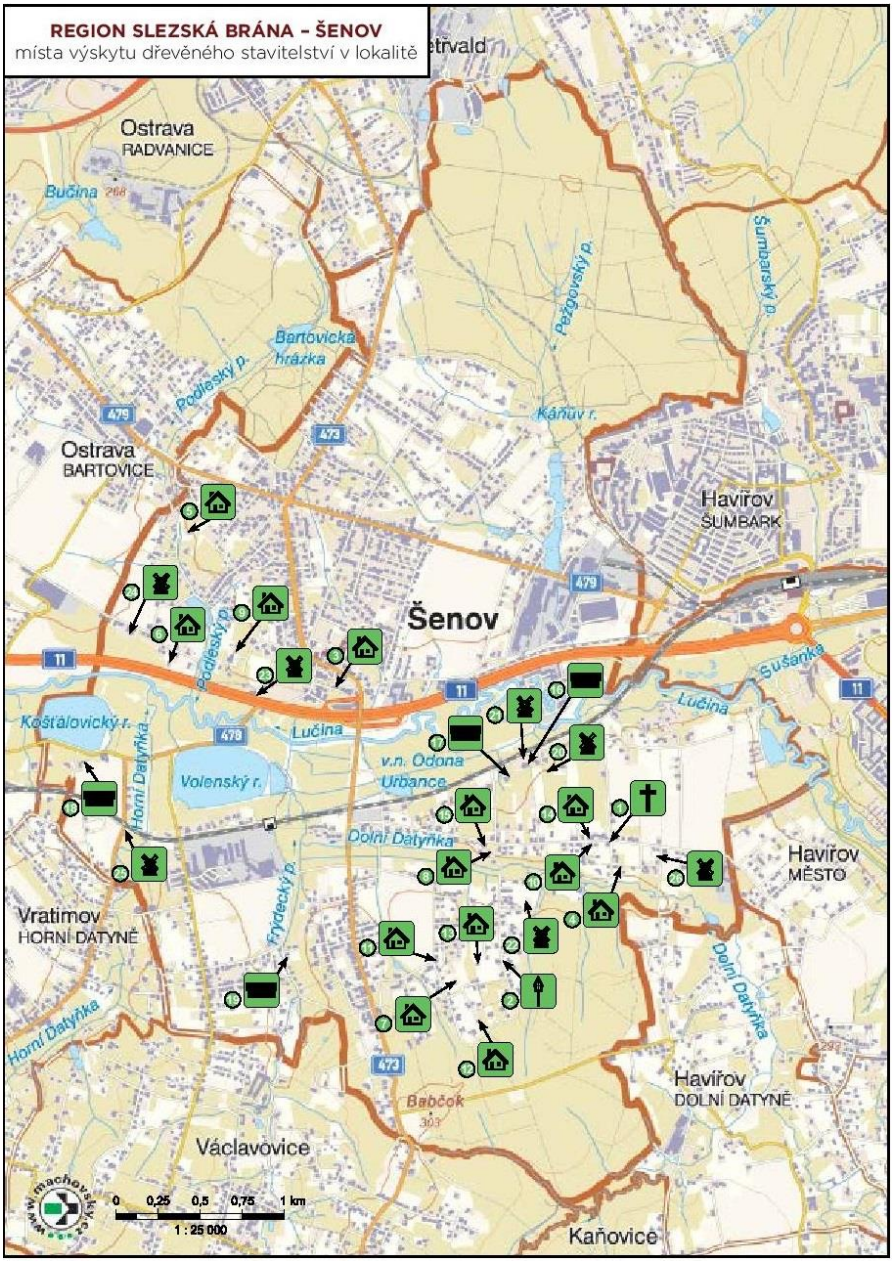

Vysvětlivky k mapám:

Kaňovice	název zájmové obce
OPRECHTICE	název zájmové obecní části
Řepiště	název okolních obcí
Vratimov HORNÍ DATYNĚ	název okolních obcí a jejich částí
	hranice zájmového katastrálního území
	hranice okolních katastrálních území
	železnice
	dálnice
	víceproudá komunikace I. třídy
	komunikace II. třídy
	komunikace III. třídy
	komunikace mimo obec
	komunikace v obci, ulice
	zpevněná komunikace
	polní cesta
Dolní Datyňka	vodní tok
	vodní plocha; les, louka
	zástavba; průmysl
Kouty 332	vrstevnice; výškový bod
	dům
	kaple
	kostel
	kříž
	myslivecká chata
	sloup s obrázkem/se soškou
	stodola
	sýpka
	větrný mlýnek
	vila
	zvonička
	číselné označení objektů

Dřevěné stavitelství str. 12 a 76

S městem Šenovem sousedí obce : _____, _____,
_____,_____,
dvě části města Ostravy : _____,_____,
a tři části města Havířov :

_____,_____,_____.

V Šenově je _____ dřevěný kříž, _____ dřevěných domů, _____ sloup s obrázkem, _____ větrných mlýnků a ____ stodoly.

Vodním tokem, který pomyslně rozděluje Šenov na Šenov-sever a Šenov-jih je řeka _____.

V Šenově se nacházejí dva větší rybníky _____ a _____.

Největší místní cesta je víceproudá komunikace 1. třídy s číslem __ _____, která vede z Havířova do Ostravy.

Najdi v osmisměrce tyto slova:

S	H	G	Q	U	I	Š	W	I	W
K	S	L	N	S	I	E	B	N	C
A	M	T	E	T	C	N	R	F	S
Š	L	Ž	O	T	X	O	J	J	L
K	Ý	Í	R	D	S	V	N	I	O
O	N	Ř	A	D	O	O	P	K	U
L	E	K	Ů	Q	O	L	K	S	P
A	K	M	H	Y	T	W	A	J	Q
N	P	Z	O	K	Í	N	B	Y	R
I	N	X	L	U	Č	I	N	A	L

STODOLA
MLÝNEK
RYBNÍK
LUČINA
KOSTEL
ŠENOV
SLOUP
ŠKOLA
KŘÍŽ
DŮM

Dřevěné stavby města Šenova – pracovní list č.3 pro 1.stupeň ZŠ

Větrný mlýnek u Šenovského muzea:

1. Zjisti umístění větrného mlýnku (č.23)

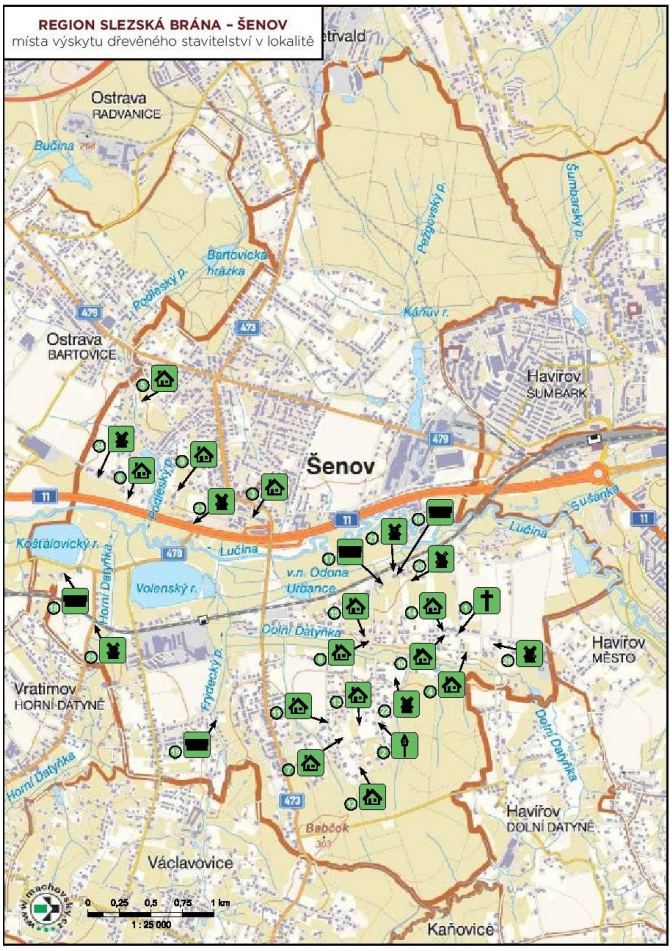

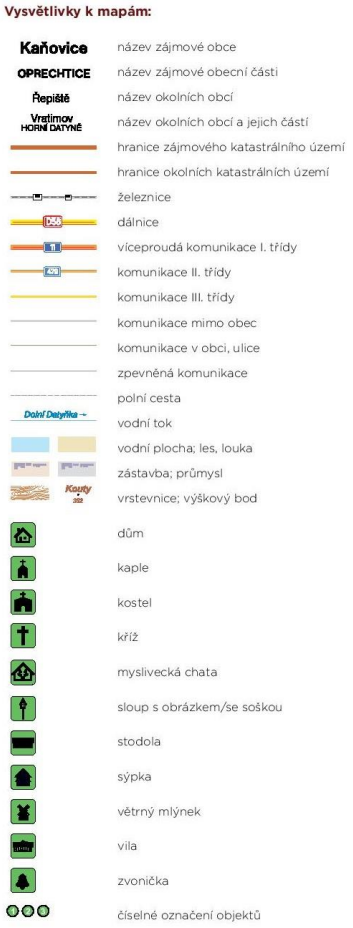

Dřevěné stavitelství str. 12 a 76

2. Zjisti GPS souřadnice větrného mlýnku v Šenově:

odkaz na www.mapy.cz

3. K čemu se používaly větrné mlýnky.

4. Přiřaď správně pojmy :

sedlová střecha , svlakové dveře, čtvercové okénko, lopatka

Dřevěné stavitelství str.95

5. Vyřeš tajenku.

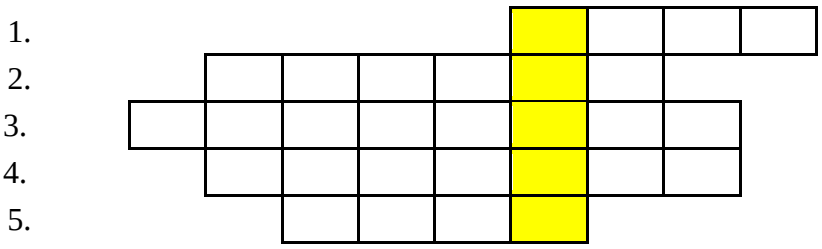

1. Vrchní část fasády, která uzavírá sedlovou střechu.
2. Zařízení, které sloužilo ke šrotování obilí.
3. Název stavby, jejíž stěny jsou zbudovány technikou roubení.
4. Zemědělská stavba určená k uskladňování např.sena, slámy, obilí.
5. Prostor (budova) poskytující zvířatům ochranu proti povětrnostním vlivům a přiměřené pohodlí.

Dřevěné stavby města Šenova – pracovní list č. 4 pro 2. stupeň ZŠ

Práce s mapou + procenta:

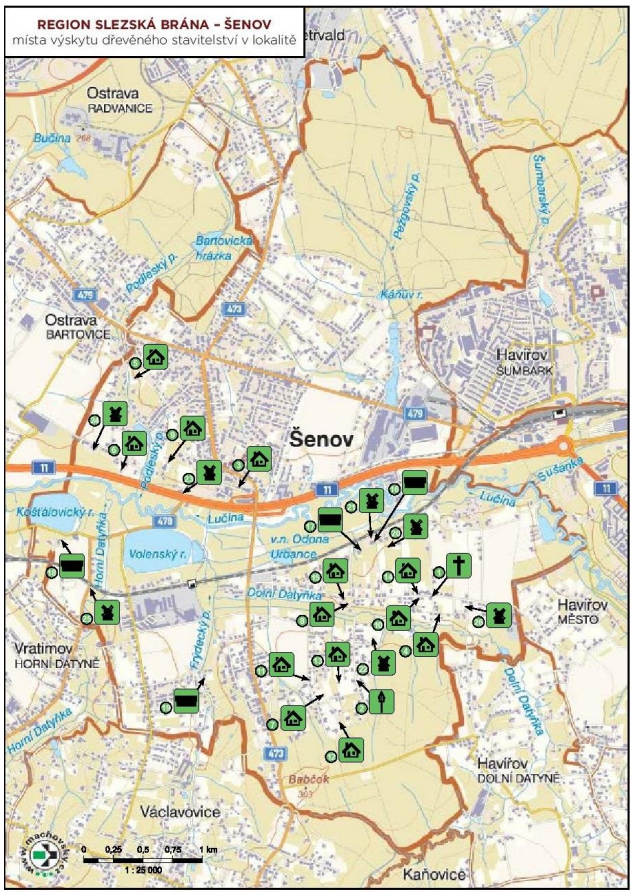

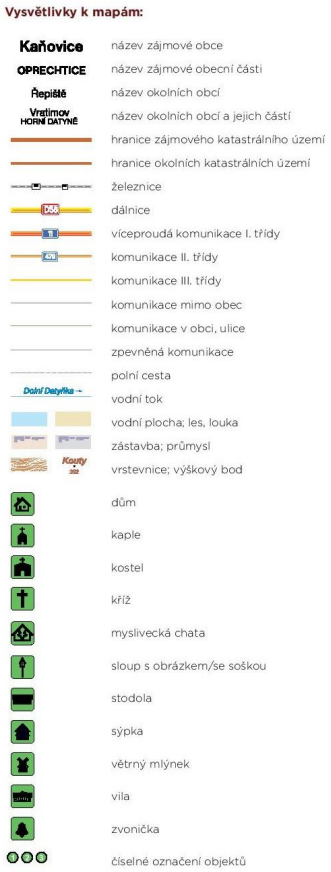

Dřevěné stavitelství str. 12 a 76

Doplň v zadání počet objektů a vypočítej:

kříž	sloup se světcem	dům	stodola	sýpka	větrný mlýnek	zvonička	**Celkem**

1. V Regionu Slezská brána se nachází celkem 102 objektů dřevěného stavitelství. Kolik procent dřevěných objektů z Regionu Slezská brána je ve městě Šenově?

Základ :

.....

Procentová část :

.....

Výpočet :

Odpověď : ....….

....…...…........…...…............…………..….

2. Je tvrzení pravdivé? Ověř výpočtem.

Domy tvoří 50% dřevěných staveb v Šenově.

3. V Šenově se nachází celkem …… stodoly. Vypočítej kolik procent tvoří stodoly z celkového počtu dřevěných staveb v Šenově. (zaokrouhli na jedno desetinné místo)

Základ :

....…......…..............…....….....…...…...............………..…....…...……...

Procentová část :

....…....................…............…...................…...……

Výpočet :

Odpověď :

.................…....…..….......…...…............…………..….

4. V Šenově se nachází celkem …… větrných mlýnků. Vypočítej kolik procent tvoří větrné mlýnky z celkového počtu dřevěných staveb v Šenově. (zaokrouhli na jedno desetinné místo)

Základ :

....…......…..............…....….....…...…...............………..…....…...……...

Procentová část :

....…....................…............…...................…...……

Výpočet :

Odpověď :

.................…....…..….......…...…............…………..….

5. Přiřaď jednotlivé objekty ke grafu

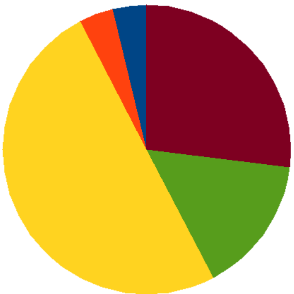

Žlutá -

Modrá -

Zelená -

Červená -

Hnědá -

Dřevěné stavby města Šenova – pracovní list č. 5 pro 2.stupeň ZŠ

Měřítko mapy:

1. Jaké je měřítko této mapy?

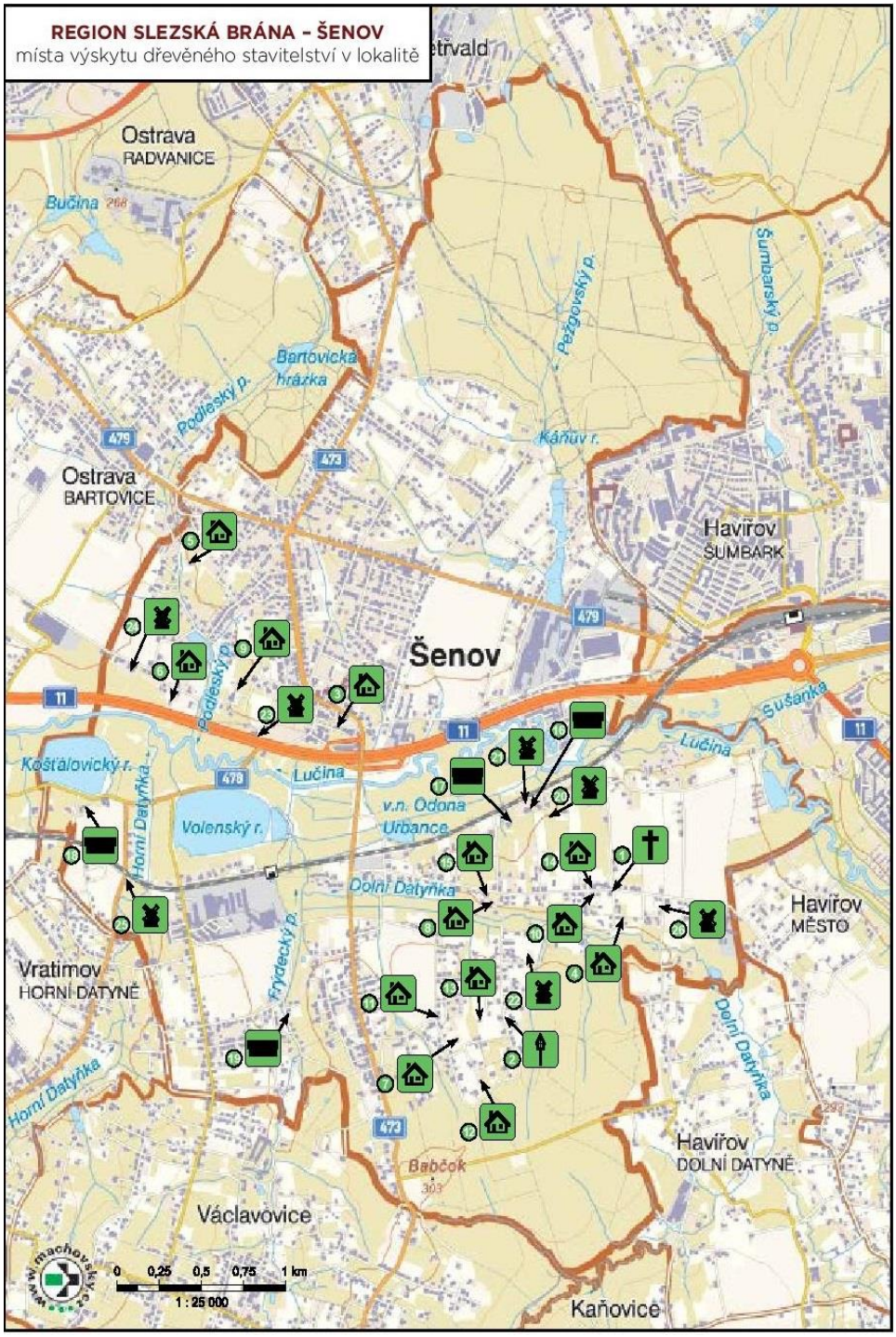

2. Které tvrzení je pravdivé?

a) Měřítko 1 : 25 000 udává, že 1 cm na mapě je 25 m ve skutečnosti.

b) Měřítko 1 : 25 000 udává, že 1 cm na mapě je 25 000 cm ve skutečnosti.

c) Měřítko 1 : 25 000 udává, že 500 m ve skutečnosti se znázorní úsečkou 2 cm dlouhou.

3. Jaké je vzdušná vzdálenost větrného mlýnku č.25 a domu č.12?

Vzdálenost na mapě v cm

……...…….

Měřítko mapy

……...

Výpočet vzdálenosti

Odpověď

……..……..……..

4. Které dvě dřevěné stavby jsou od sebe vzdušnou vzdáleností nejdále? Kolik km je to ve skutečnosti?

Urči druhy dřevěných staveb

…….……..……..……..

Vzdálenost na mapě v cm

……..…….…….…….…….……..

Měřítko mapy

……..

Výpočet vzdálenosti

Odpověď

……..…..…….…….…….....

5. Do mapy vyznač místo svého bydliště a zjisti, jak daleko bydlíš vzdušnou vzdáleností od větrného mlýnku č. 23 ?

Vzdálenost na mapě v cm

……..…….…….…….…….……..

Měřítko mapy

……..

Výpočet vzdálenosti

Odpověď

……..…..…….…….…….....

6. *Václavovice*

Autor:

Mgr. Lucie Chrastinová *(Základní škola a mateřská škola Václavovice)*

Pracovní listy:

Dřevěné stavby obce Václavovice – pracovní list č. 1 pro 1. stupeň ZŠ

Dřevěné stavby obce Václavovice – pracovní list č. 2 pro 1. stupeň ZŠ

Autor:

Mgr. Kateřina Kustvánová *(Základní škola a mateřská škola Václavovice)*

Pracovní listy:

Dřevěné stavby obce Václavovice – pracovní list č. 3 pro 1. stupeň ZŠ

Dřevěné stavby obce Václavovice – pracovní list č. 4 pro 1. stupeň ZŠ

Dřevěné stavby obce Václavovice – pracovní list č. 5 pro 1. stupeň ZŠ

Dřevěné stavby obce Václavovice – pracovní list č. 1 pro 1. stupeň ZŠ

Historie obce (PRV – 3. třída, 45 min.):

1. Do textu doplňte pojmy (6 bodů):

průmyslu, zemědělstvím, František Skrbenský, 1305, starostku, Šenova.

Stručné dějiny obce

První zmínky o obci Václavovice jsou dochovány z doby kolem roku ..... Lidé žijící v obci se živili různě. Nejčastěji ..... a zahradničením. Neměli paní ....., která by se starala o spokojené žití v obci. Dříve obce spadaly pod různá panství. Tím nejznámějším václavovickým pánem byl ..... nebo Jindřich Larish-Mönnich. Děti chodily pěšky do školy do sousedního ..... V 19. století se díky rozvoji ..... na Ostravsku výrazně zvýšil počet obyvatel.

Dřevěné stavitelství, str. 97

2. Vyhledejte informace a odpovězte na následující otázky (4 body).

Podoba obce a její zástavby

2. 1 Usedlosti se v obci začaly stavět po obou stranách Frýdeckého nebo Václavovického potoka?

.....

2. 2 Vypiš 3 nejstarší obývané části Václavovic:

S.....

Z... O.....

Z... L.....

Dřevěné stavitelství, str. 98-99

3. Do mapy zakresli místo svého bydliště. Zjisti, jestli se poblíž nedochovala historicky významná dřevěná stavba. Pokud ano, která? (mlýnek, kříž, zvonička, roubenka – 2 body)

.....

Dřevěné stavitelství, str. 99

4. Vystřihni si mapku obce a níže uvedené základní informace v obláčcích. Nalep si je s dnešním datem a nadpisem **Václavovice dnes** do sešitu (5 bodů)!

První zmínky o obci z roku 1305

Skrbenští
majitelé šenovského panství

Kostel sv. Václava
Obecní úřad
Škola, školka
Divadlo
Pošta
Lékař, lékárna
Obchod, hospody...

Přes 2000 obyvatel
Blízká města:
Ostrava, Havířov,
Frýdek-Místek
Region Slezská brána
V čele p. starostka,
p. místostarosta a
zastupitelé obce

...../17 bodů

Dřevěné stavby obce Václavovice – pracovní list č. 2 pro 1. stupeň ZŠ

Zvonička sv. Hedviky (PRV – 3. třída, VL – 4. třída, 45 min.)

1. Ve zvoničce naši předci rozeznívali zvon z různých důvodů. Přečti si historii zvoničky a vypiš 4 příležitosti k odzvánění:

.....

.....

.....

.....

2. Zvon se ve zvoničce rozeznával ráno, v poledne a také večer. Připomínal lidem, aby zanechali práce, poklekli a modlili se k Bohu. Jak se takovému zvonění říká se dozvíš, když správně poskládáš níže uvedená písmenka:

.....

E L K Á K Í N

1. Typ usedlosti, v rámci které byla zvonička postavena.
2. Část obce Václavovice, ve které se zvonička nachází.
3. Století, ve kterém byla zvonička vystavěna.
4. Součást zvoničky odlitá v Olomouci.
5. Název ulice, na které zvonička stojí.
6. Symbol křesťanství, který zdobí zvoničku na jejím vrcholu.
7. Rejstřík staveb, na kterém je zvonička evidována už roku 1836.

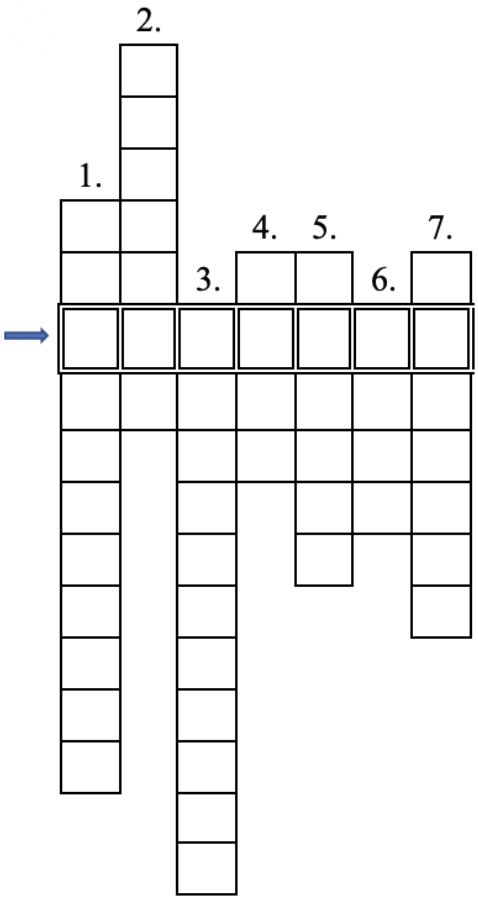

3. Vylušti křížovku:

Tajenka:

..... je patronkou, ochránkyní Slezska.

4. Zahraj si na detektiva a s pomocí mapy urči přesné umístění zvoničky. Pomocníkem ti bude legenda. Místo označ velkým červeným písmenem X.

Dřevěné stavitelství, str. 99

Vysvětlivky k mapám:

- dům
- kaple
- kostel
- kříž
- myslivecká chata
- sloup s obrázkem/se soškou
- stodola
- sýpka
- větrný mlýnek
- vila
- zvonička
- 1 2 3 číselné označení objektů

Dřevěné stavitelství, str. 12

Dřevěné stavby obce Václavovice – pracovní list č. 3 pro 1. stupeň ZŠ

Dřevěné domy Václavovic (PRV – 2. třída, 3. třída, PŘ – 4. třída, 45 min.)

1. Téma hodiny odhalíš, pokud správně složíš jednotlivé dílky obrázku.

Dřevěné stavitelství, str. 109

2. Vyhledej v osmisměrce následující slova:

1. komín
2. dveře
3. okna
4. trám
5. střecha
6. mech

R	Y	M	O	K	N	A	N
C	X	B	D	R	N	Z	E
O	T	W	L	V	D	Z	B
U	H	X	I	E	E	Á	U
K	O	M	Í	N	P	Ř	H
Y	T	Ř	T	R	Á	M	E
S	T	Ř	E	C	H	A	U
B	X	M	E	C	H	X	L

3. Složený obrázek z prvního úkolu si nalep do sešitu a popiš části roubenky z úkolu č. 2.

4. Jak to asi vypadalo uvnitř roubenky? Popiš vlastními slovy. Napoví ti obrázek.

Dřevěné stavby obce Václavovice – pracovní list č. 4 pro 1. stupeň ZŠ

Větrné mlýnky ve Václavovicích (PČ – 4. - 5. třída, 45 min.)

1. Prohlédni si obrázky, jak vypadají větrné mlýnky z venku a jak vypadá mlecí zařízení, které se nachází uvnitř.

Mlýnek je zbudován na obdélníkové základně. Rámová konstrukce je posazena na čtyřech betonových nárožních patkách a obedněna. Plášť mlýnku tvoří různě široké, svisle kladené desky se zalištováním. Objekt je přístupný jednokřídlými svlakovými dveřmi, osazenými na dvou krátkých vnějších vodorovných závěsech. Interiér mlýnku prosvětlují dvě okénka v západní štítové stěně a vždy jedno okénko ve stěnách podélných. Stavbu ukončuje sedlová střecha krytá lepenkovými pásy, nad níž vystupuje větrná turbína s celokovovým kolem s lopatkami.

Václavovice, větrný mlýnek na kopci Garnoloku, pohled od jihovýchodu

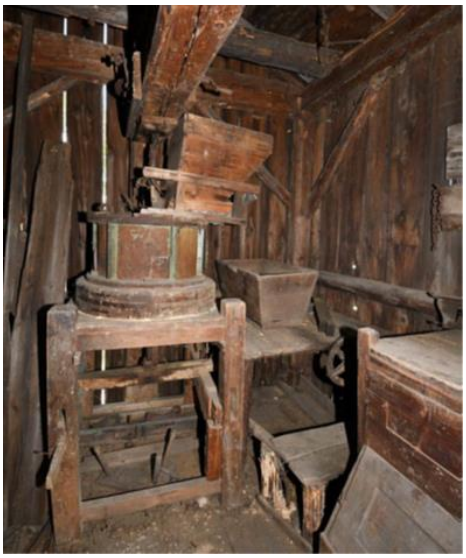

Václavovice, větrný mlýnek u domu čp. 581 v ulici V Jámě, interiér s mlecím zařízením

Dochovaná mlýnská technologie sestává z mlecích kamenů, mlýnské hranice, násypného koše, natáčení perutí, svislé kovové hřídele a hranolového vysévače. Uvnitř mlýnku je položena prkenná podlaha.

Dřevěné stavitelství, str. 120, 121

2. Vyrob si maketu větrného mlýnku dle následujícího postupu.

   Potřebovat budeš:

   - šablony mlýnku a vrtule (dostaneš od učitele)
   - nůžky
   - lepidlo
   - párátko
   - pastelky, fixy

   Pracovní postup:

   - vystřihni si šablony mlýnku a vrtule*
   - šablonu mlýnku poskládej a slep
   - pomoci nůžek vytvoř otvůrek uprostřed vrtule a střechy mlýnku
   - spoj všechny komponenty dohromady, tak jak vidíš na výsledném obrázku.

   *To ale není vše. Ještě něco nám chybí. Uhádneš, co? Správně! Mlýnek nebude hotov dřív, dokud ho nevybarvíme a nedáme mu nový kabát. 😊 Fantazii se meze nekladou a mlýnek si můžete vyzdobit, jak chcete.

Dřevěné stavby obce Václavovice – pracovní list č. 5 pro 1. stupeň ZŠ

Kříže z Václavovic (VL – 4. třída, 5. třída, 45 minut)

1. Rozluštěte slova. Pracujte s tabulkou. Místo čísla pište správné písmeno

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
A	Á	C	E	Í	K	L	O	S	T	U	V	Ř	Ž

6	13	5	14

11

6	8	9	10	4	7	1

9	12

12	2	3	7	1	12	1

Rozhodni, zda jde o pravdivé tvrzení:

Novodobý dřevěný kříž se nachází v centru obce Václavovice.	ANO – NE
Výstavba kostela byla dokončena v roce 2003.	ANO – NE
Kříž u kostela sv. Václava je vysoký 300 cm.	ANO – NE
V místě, kde se kříží ramena nalezneme monogram XP.	ANO – NE

2. Co vyjadřuje monogram XP, který je umístěn na kříži nacházejícího se u kostela sv. Václava?

---

3. Ke splnění tohoto úkolu budeš potřebovat své nohy, mapu, batoh se svačinou a pitím, tento pracovní list, něco na psaní a hlavně svůj postřeh a bystré oko. Vydej se k dřevěnému kříži, který se nachází na ulici Václavovická a zjisti následující údaje.

Dřevěný kříž stojí poblíž rodinného domu, jaké je jeho číslo popisné?
……..

Jak se jmenuje ulice, která se nachází naproti ulice Václavovická?
……..

Konce břeven, které jsou spojeny plátem jsou vytvarovány do jakého tvaru?
……..

Zjisti, jaký letopočet je vyřezán na přední straně břevna*.
……..

Nad křížem ramen je připevněna cedule s nápisem. Přečti a napiš tento nápis.
……..

**břevno* – otesaný trám; také ramena křesťanského kříže lze označit jako břevna

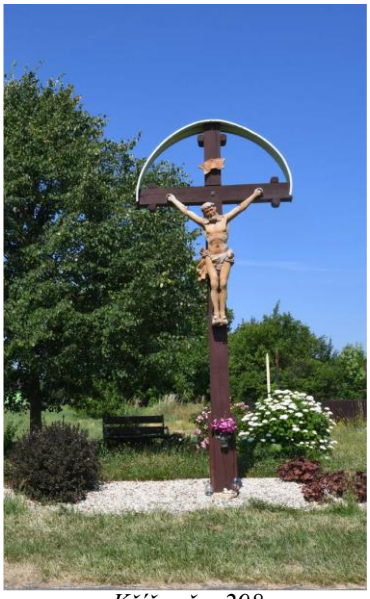

Kříž u čp. 298

7. Vratimov

Autor:

Mgr. Radek Huška *(Základní škola Vratimov, Masarykovo náměstí)*

Pracovní listy:

Dřevěné stavby - Vratimov - pracovní list č. 1

Dřevěné stavby - Vratimov - pracovní list č. 2

Dřevěné stavby - Vratimov - pracovní list č. 3

Dřevěné stavby - Vratimov - pracovní list č. 4

Autor:

Mgr. Naděžda Macková *(Základní škola Vratimov, Datyňská 690)*

Pracovní listy:

Stručná historie města Vratimova - pracovní list č. 5 pro 2. stupeň

Zajímavosti z osídlování Vratimova a jeho zástavby v letech 1770 – 1930- pracovní list č. 6 pro 2. stupeň

Sloup se soškou Panny Marie - pracovní list č. 7 pro 1. stupeň

Roubený dům čp.108 Vratimov - pracovní list č. 8 pro 1. stupeň

7.1 Horní Datyně

Autor:

Mgr. Radek Huška *(Základní škola Vratimov, Masarykovo náměstí)*

Pracovní listy:

Dřevěné stavby – Horní Datyně - pracovní list č. 1

Autor:

Mgr. Naděžda Macková *(Základní škola Vratimov, Datyňská 690)*

Pracovní listy:

Historie obce Horní Datyně a její osídlování - pracovní list č. 2 pro 2. stupeň

Dřevěné stavby - Vratimov - pracovní list č. 1

1. Práce s mapou a legendou:

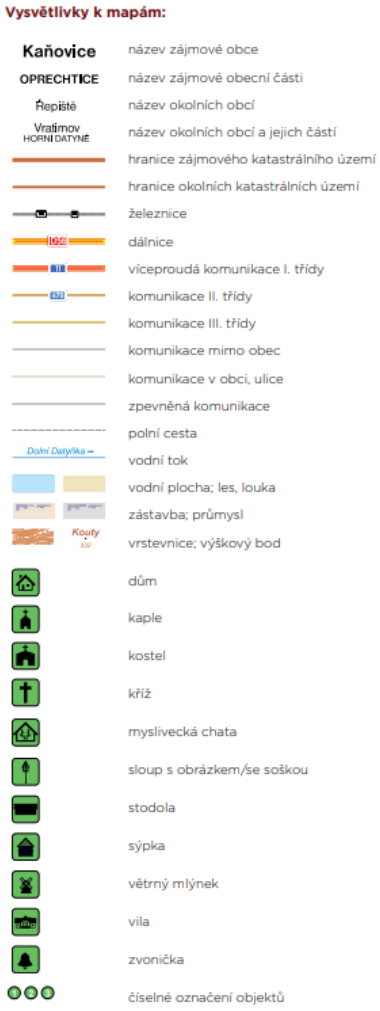

a, Jaké obce a obecní části na mapě vidíte?

……

b, Co symbolizují zelené značky ve městě Vratimov?

……

c, Kolik obyvatel přibližně ve Vratimově žije?

……

d, Vysvětlete, co je to legenda mapy a k čemu slouží?

……

……

2. Doplňte na prázdné řádky vhodné údaje.

Vratimov leží v Ostravské pánvi na hranici mezi Moravou a Slezskem, kterou zde vymezuje řeka _____. Dnes bychom řekli, že leží v _____ kraji. Ve znaku města je trojhranný štít, v jehož rudém poli se nachází zlaté ozubené kolo symbolizující _____, bílý čtverec odkazující na list _____ a zlatá radlice upozorňující na _____. Blízko Vratimova se nachází jeho obecní část _____ _____, která byla až do roku 1980 samostatnou vsí. Podíváme-li se na mapu, zjistíme, že se ve Vratimově dochovaly celkem _____ dřevěné objekty, mezi které řadíme _____ s _____ Korunování

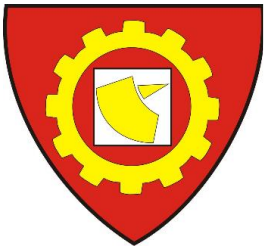

Panny Marie, sloup se soškou _____ _____ a zčásti roubený, zčásti zděný _____ čp. 108 v místní části Vratimovské Zadky. Domek stojí na samotě a našli bychom u něj ještě _____, ze které obyvatelé čerpali vodu. V Horních Datyních bychom narazili na _____ dřevěné stavby, jež jsou daleko větší a různorodější. Nejseverněji se nachází zrekonstruovaný _____ _____ s turbínou, který převezli z nedalekého _____. Dále nesmíme opomenout _____ s průchozí síní, jizbou a kuchyní. Nejjižněji samostatně stojí _____ patřící k usedlosti čp. 31, která dnes slouží svému majiteli jako kůlna. Vratimov patří k městům, kde není možné vysledovat původní urbanistickou strukturu někdejší _____, což je způsobeno celkovou dynamickou přeměnou z původně zemědělské vsi na průmyslové _____.

1. **Prohlédněte si symboly z legendy a přiřaďte k nim názvy staveb, které symbolizují. Jeden ze symbolů přiřaďte k fotografii, napište k ní, o jakou stavbu se jedná a kde se nachází.**

_____

_____

_____

2. **Staň se kartografem:**

V legendě jste si povšimli celé řady zelených symbolů (dům, kaple, kostel…). Nejčastěji se ze dřeva stavěla venkovská stavení, a proto zde jiné značky nemáme. Pokuste se navrhnout nové symboly do mapy, které by mohly například symbolizovat školu, hradiště, sušárnu ovoce nebo jinou důležitou budovu, která by se dala postavit ze dřeva. Svůj návrh představte spolužákům.

Dřevěné stavby - Vratimov - pracovní list č. 2

1. Doplňte na prázdné řádky vhodné údaje.

Až do středověku se u nás obytné domy stavěly hlavně ze _____, protože bylo hojně dostupné a zkušení řemeslníci s ním uměli skvěle pracovat. V oblastech, kde bylo dostatečné množství kamene, se stavěly domy _____, kde ho však nebylo mnoho, až do poloviny 20. století vznikaly stále domy _____. Postupem času bylo stále obvyklejší stavět z _____ nebo z _____. Důležitá však byla také cena, za kterou se nejlevněji dalo pořídit stavební dříví, díky čemuž bylo v nejchudších oblastech dlouho populární. Beskydy byly až do 30. let 20. století oblastí s dominantním výskytem dřevěné architektury. Stavěly se dřevěné _____, _____ i hospodářská _____. Stále zde byl dostatek stavebního dříví na rozdíl třeba od _____ nížinných oblastí Moravy, kde kvůli jeho nedostatku bylo nutné již počátkem 19. století přistoupit k zákazu z tohoto materiálu stavět. Největším _____ dřevěných stavení byly časté požáry. Vzpomeňme například na kostel Božího Těla v _____ nedaleko Třince, který zapálil _____ mladík v srpnu 2017.

2. Spojte obrázky s jejich názvy a zamyslete se nad funkcí staveb.

Kostel Všech svatých v Sedlištích

Dům čp. 108 v ulici U Nového lesa ve Vratimově

Zvonička sv. Hedviky ve Václavovicích

Stodola u domu čp. 31 v Horních Datyních

Větrný mlýnek v Horních Datyních

Bývalá sýpka u domu čp. 54 v Paskově

Dřevěný sloup s obrázkem Korunování Panny Marie ve Vratimově

1. Vyhledejte údaje v tabulce a správně přiřaďte k obrázkům, o jaký typ dřevěné stavby se jedná a kde se nachází:

č.	označení objektu	umístění objektu			datace objektu	
		místo	ulice / u čp.	parc. č.	uvedena	vyvozena
1	sloup s obrázkem Korunování Panny Marie	Vratimov	ul. Frýdecká naproti čp. 21	2153/7		20. stol.
2	sloup se soškou Panny Marie	Vratimov	ul. Polní, ul. Frýdecká u čp. 309	2176		20. stol.
3	dům	Vratimovské Zadky	ul. U Nového lesa, čp. 108	1773	1887	
4	dům	Nad Racovcem	ul. V Údolí, čp. 90	121	1889	
5	stodola	Nad Racovcem	ul. U Jámy, ul. V Údolí, čp. 31, u čp. 31	46/3		19. stol.
6	větrný mlýnek z Rychvaldu	Horní Datyně	ul. Vratimovská, ul. Josefa Tomise, nedaleko čp. 142	142/2	2018	kolem 1920

a,…… b,…… c,……. d,…….. e,…… f, ……..

……

……

2. Správně odpovězte na následující otázky, využijte tabulku i obrázky:

1. Která stavba je podle datace nejstarší? ……
2. Na kterých ulicích se vyskytuje nejvíce dřevěných staveb? ……..
   ……..
3. Popište, k čemu stavby na obrázku sloužily. Své tvrzení zdůvodněte: ……...
   ……..
   ……..
4. Která stavba se vám líbí nejvíce a proč? ……...
   ……..
5. Víte, která ze staveb byla do Horních Datyní přestěhována a zrekonstruována?.....
   ……..

Dřevěné stavby - Vratimov - pracovní list č. 3

1. Spojte k sobě patřící:

1. Větrný mlýnek s turbínou
2. Sloup s obrázkem Korunování Panny Marie
3. „Datyňská“ stodola
4. Sloup se soškou Panny Marie
5. Zčásti roubený dům ve Vratimovských Zadcích

a) Obdélníková skříňka s výrazným křížkem na vrcholu obsahuje sošku Panny Marie.
b) Trojdílný dům s hlavní průchozí síní sloužil k bydlení a drobnému hospodaření.
c) Nachází se u hlavní cesty z Šenova do Vratimova, byl zde přesunut z Rychvaldu.
d) Zčásti roubená, zčásti bedněná stavba byla průjezdná s mlatem na podlaze. Sloužila k hospodaření svých majitelů.
e) Přes 3 metry vysoká pamětihodnost stojící na okraji pole velebí Pannu Marii.

2. Prohlédněte si fotografie:

Na fotografiích můžeme vidět tentýž dům čp. 108, který se nachází v části Vratimovské Zadky.

1. Jedná se o stavbu:

a, cihlovou b, hrázděnou c, zděnou d, vyplétanou proutím e, roubenou f, volarského typu

2. Z jakého materiálu je dům postaven? ……...

3. Jakou má střešní krytinu? ……

4. K čemu takový dům sloužil nebo dosud slouží? ……...

5. Co dům obklopuje a v minulosti mohlo obklopovat? ……...

6. Chtěli byste bydlet v takovém domě? ……..

7. Může mít pro dnešního člověka výhodu bydlet v takovém domě? ……...

……..

3. Prohlédněte si fotografii a stručně ji popište:

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

1. Doplňte na prázdné řádky vhodná slova.

Mlýnů je celá řada, mezi ty základní patří tento poháněný _____ nebo u řek se setkáváme s mlýnem _____. Během průmyslové revoluce vynalezl James Watt _____ stroj, který se využíval i v mlýnech. Mlýny zpravidla mlely _____ na mouku. Uvnitř budovy byl umístěn _____ stroj, který tuto činnost vykonával, zpravidla se jednalo o mlýnské _____. Člověk se odjakživa snažil využívat energii větru i _____. Dnešní člověk také využívá energii ze _____ záření, z atomů - _____ energii a velmi moderní je využívat také geotermální zdroje, což jsou například _____. Tento krásný mlýnek byl do Horních Datyní přestěhován z _____.

2. Vyluštěte tajenku:

1. Jméno města, odkud byl do Horních Datyní převezen větrný mlýnek?
2. Jméno ulice, na které se nachází sloup s obrázkem Panny Marie.
3. Jednoslovně roubená chalupa.
4. Jaká stavba se nachází ve Vratimově Zadcích?
5. Kolik dřevěných staveb je v Horních Datyních?
6. Jaká soška je ve skříňce sloupu ul. Polní a Frýdecké?
7. Jakých staveb je ve Vratimově nejvíce?
8. Jak se jmenuje kniha o dřevěných stavbách: Dřevěné …?

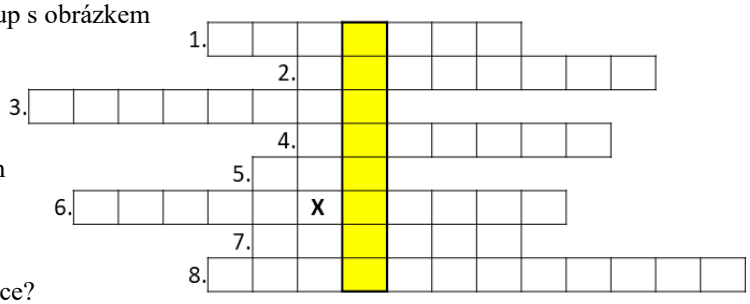

Dřevěné stavby - Vratimov - pracovní list č. 4

1. Doplňte vhodná slova a rozhovor:

Dívka jménem _____ si během procházky Vratimovem povšimla zvláštní dřevěné věci nedaleko chodníku. Celá nadšená volala na svého kamaráda _____: „Rychle pojď sem, je tady zvláštní železný kůl se záhadnou skříňkou!“ Utíkali k ní a chtěli ji prozkoumat. Ve skříňce byla _____ Panenky Marie a na vrcholku stříšky malý _____. Děti byly nadšené. Objevily jednu z několika dřevěných staveb v jejich městě!

Nedaleko se nachází podobná skříňka, ve které je

_____

_____.

2. Prohlédněte si roubenou chalupu, jež se nachází v části Vratimov Zadky.

Z jakého materiálu je tato chalupa postavena? ……...

……

Jak by se vám v takovém domě žilo? ……

……

Která pohádková postava by tady mohla žít? .....

……

1. **Najdi cestu bludištěm k další dřevěné stavbě a pojmenuj ji.**

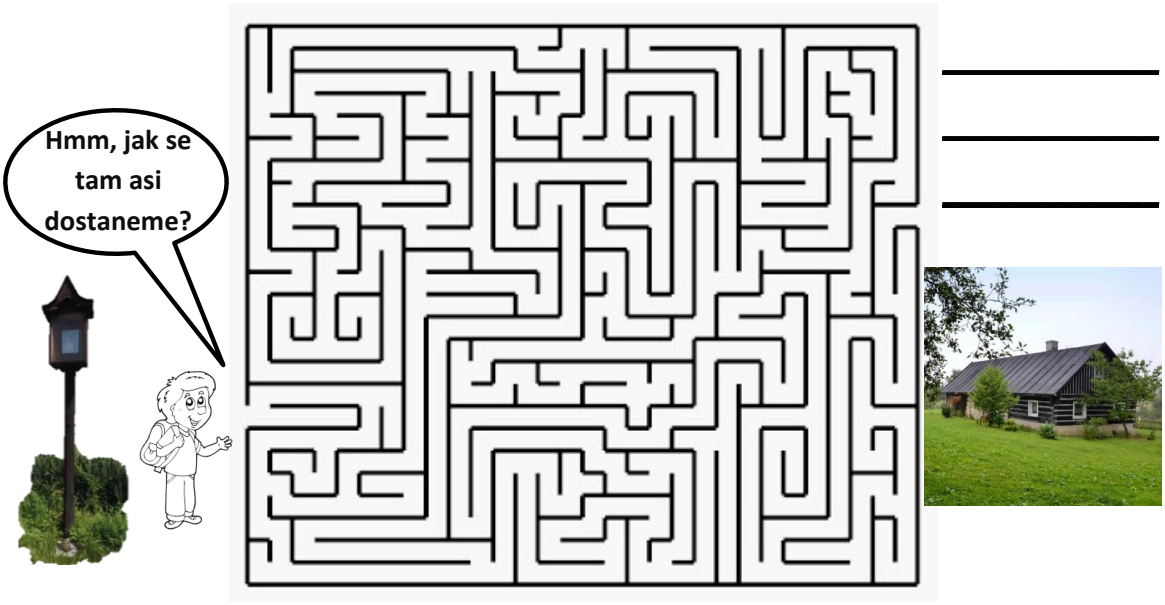

2. **Holčička si hrála se slovy a celé je rozházela. Pokuste se z písmen opět utvořit slova a odpovězte si, kolik má slovo slabik.**

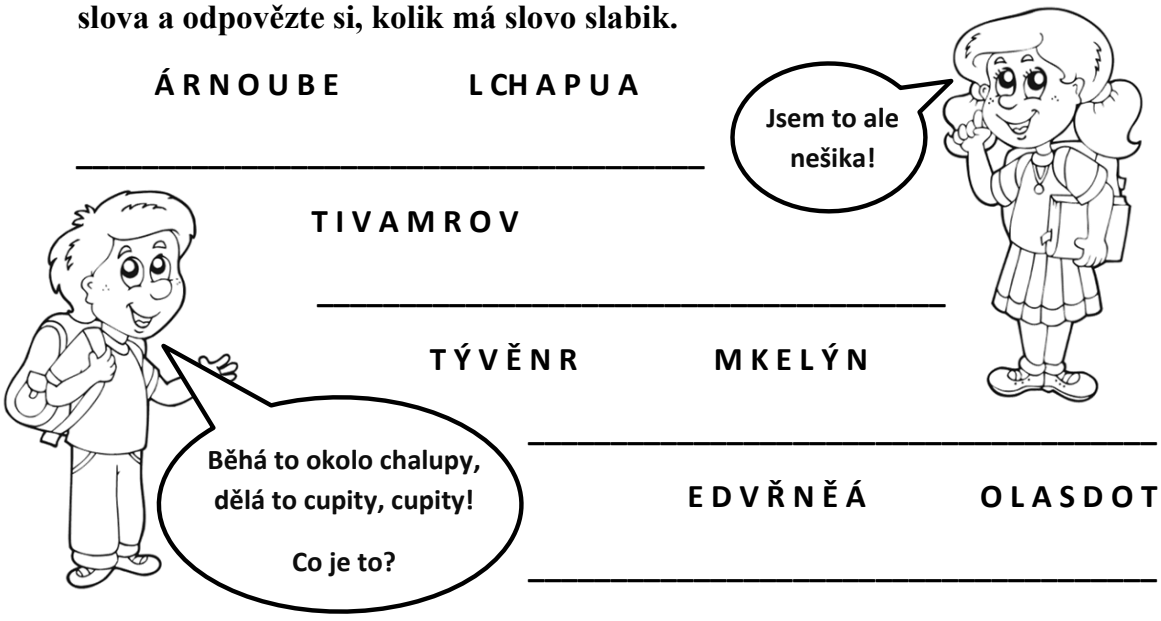

Á R N O U B E **L CH A P U A**

_____

T I V A M R O V

_____

T Ý V Ě N R **M K E L Ý N**

_____

E D V Ř N Ě Á **O L A S D O T**

_____

3. **Které slovo se do řady nehodí?**

chaloupka chlév zámek sýpka kurník

tesař kamnář kominík kovář letuška

světnice kancelář ložnice síň spíž

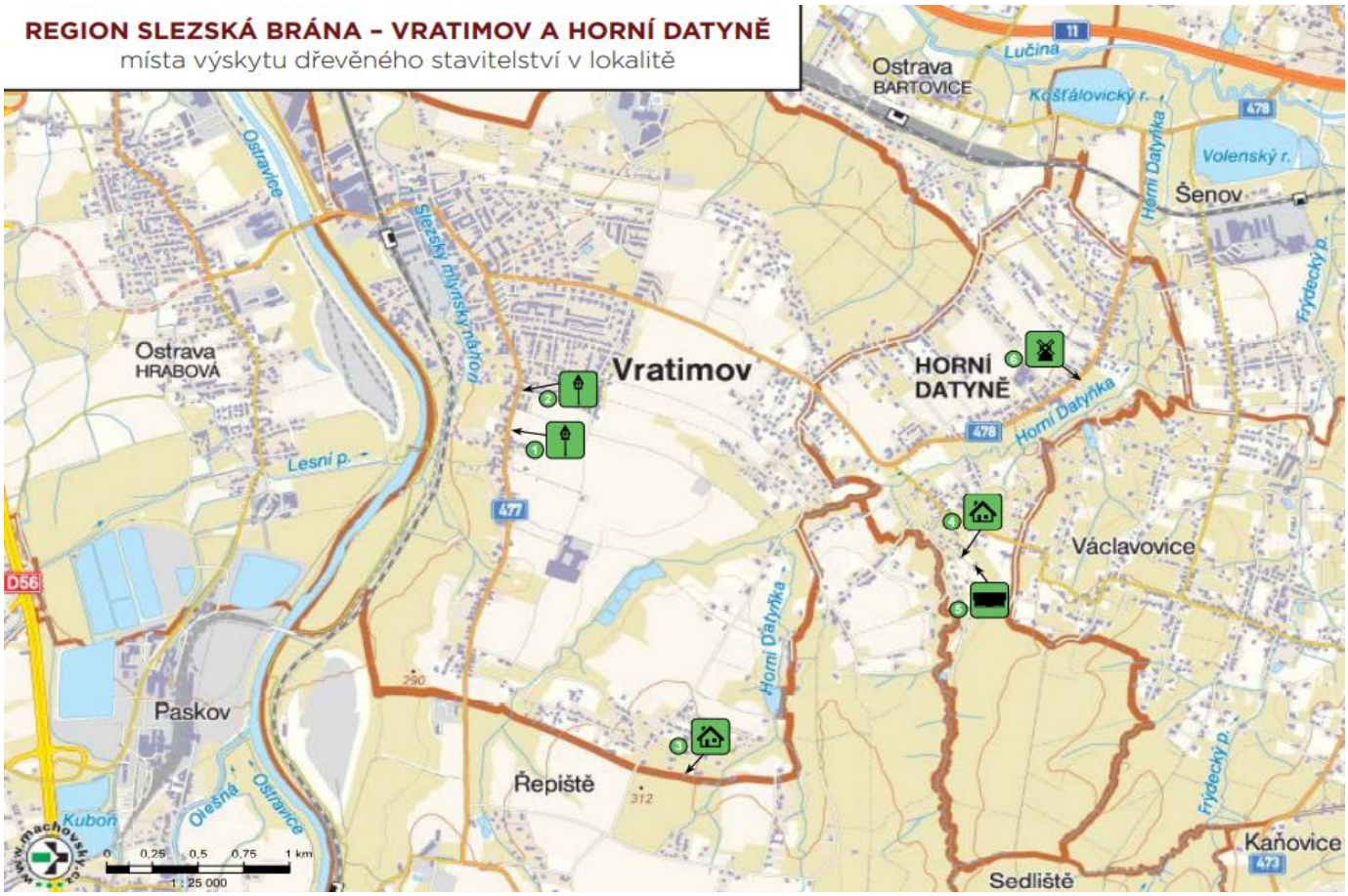

Stručná historie města Vratimova – pracovní list č. 5 pro 2. stupeň

Doplň do textu chybějící informace nebo vyber ty správné.

Poloha

Někdejší Vratimov leží v *Ostravské, Opavské, Paskovské* pánvi na hranici mezi Moravou a Slezskem, kterou vymezuje řeka *Opava, Lučina, Ostravice*. Obec se nachází na *pravém, levém* břehu, kromě řeky protékají Vratimovem dva potoky _____ a _____.

Historie

První písemná zmínka, kdy se Vratimov = Wrothimow objevuje v soupisu obcí, které platily desátek vratislavskému biskupství, je z roku 1305 tj. *14. století, 13. století, 12. století*. Vratimov byl založen v rámci kolonizační činnosti rodu _____. V počátcích náležel Vratimov k majetku *těšínských, skrbeňských, sedlnických* knížat jako samostatný statek. Počátkem 16. století byl Vratimov připojen k šenovskému panství Sedlnických z Choltic do roku 1565. Poté patřil opět k Šenovu, jehož držiteli byli Skrbenští z _____. Při dělení jejich majetku v roce 1720 tj. *16. století, 17. století, 18. století*. Vratimov připadl k velkostatku se sídlem v Kunčicích. Zde zůstal až do roku 1848. V roce _____ koupila kunčické panství s Vratimovem První moravská spořitelna. Od ní pak roku 1927 kupují Vratimov bratři _____ a _____ Pravdové.

Zajímavosti z osídlování Vratimova a jeho zástavby v letech 1770 – 1930 - pracovní list č. 6 pro 2. stupeň

Doplň do textu chybějící informace nebo vyber ty správné.

V roce 1534 (to je *14. století, 15. století, 16. století*) započal Jan Sedlnický z Choltic se stavbou jezu (tzv. Starý splav) a 10 km strouhy (strouha _____ náhon) z řeky _____ do řeky _____, která měla sloužit _____, výrobě nožů, _____, soukeníkům a _____.

V záznamech Karolínského katastru z roku 1723 je pro Vratimov zapsáno jen 19 usedlostí. Informace z roku 1761 čítají 1 svobodného sedláka, 14 robotujících celolánových sedláků, dva půllánové sedláky, pět zahradníků a 24 domkařů nebo chalupníků. Celkový počet usedlostí tedy činil _____. V roce 1770 měl Vratimov 300 obyvatel. V obci byla kovárna, dřevěný kostel, škola, mlýn, ovčárna, hospoda. Roku 1804 čítal Vratimov 64 domů, v nichž bydlelo 432 obyvatel.

Ve 40. letech 19 století byl Vratimov popsán jako obec ležící 3 míle západně od _____ a 1 míli severně od _____. Obec Vratimov náležela ke kunčickému panství a disponovala vlastní _____ a farou. V roce 1831 vykazoval obec stejný počet poplatníků.

V roce 1843 bylo v obci evidováno 605 obyvatel, z toho 46,3 % mužů (to je _____) a 53,2 % žen (to je _____) žijících v 70 domech. *Výsledek zaokrouhli na celé číslo*.

V první polovině 19. století byl Vratimov čistě zemědělskou obcí. S industrializací Ostravska v roce 1847 se i podoba Vratimova začala postupně měnit. Nárůst obyvatelstva vyvolal zahušťování zástavby. Zatímco v roce 1845 bylo evidováno 70 domů, roku 1869 se jejich počet zvýšil na 125. Po dokončení železniční trati Ostrava – Frýdlant v roce 1871 a po dostavbě celulózky v letech 1880–1882 se v roce 1880 zvýšil počet domů na 148. Roku 1890 na 164 domů, v roce 1900 na 179 domů. A roku 1910 dokonce 193 domů. Nárůst pokračoval v letech 1921–1930 ze 196 na 306 domů.

Ze získaných informací doplň tabulky a dokresli grafy

Obyvatelstvo

rok	1770	1804	1831	
počet obyvatel				605

Usedlosti, domky

rok	1723	1761			1869	1880				1921	1930
počet domků			64	70			164	179	193		

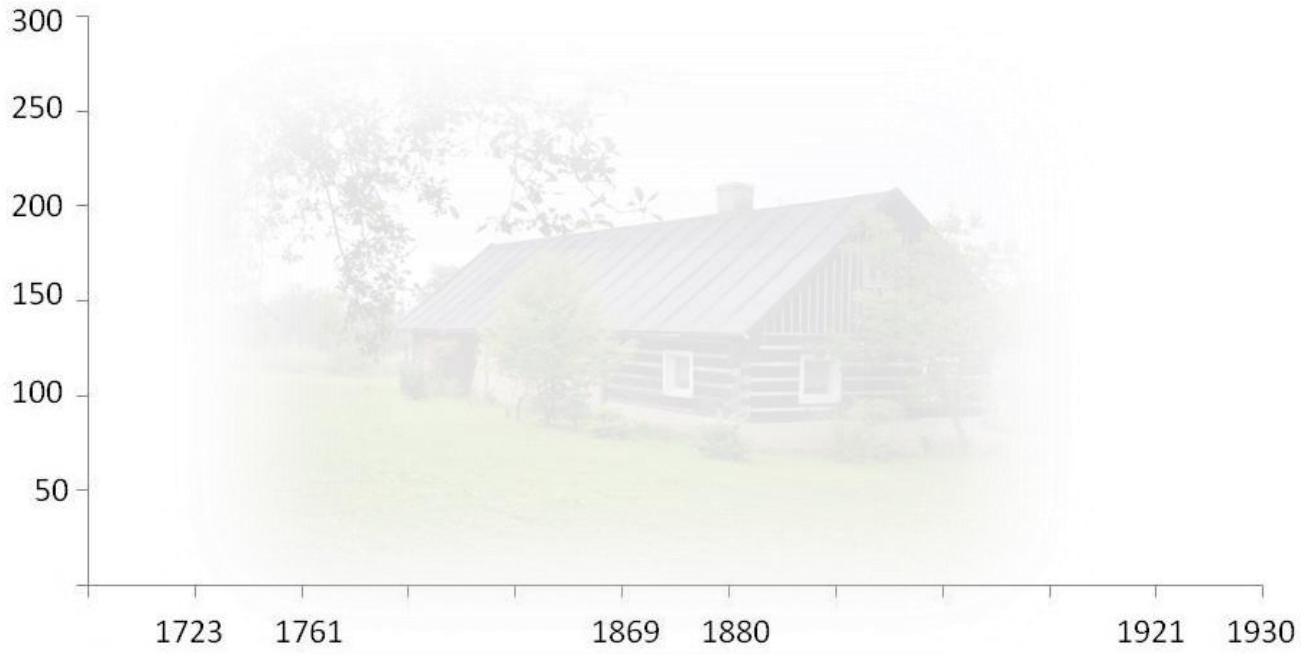

Sloup se soškou Panny Marie – pracovní list č. 7 pro 1. stupeň

Tento sloup stojí v oplocené zahradě u rodinného domu čp. 309. Sloup měří 207 cm (to je ____m ____cm) a je natočen do ulice Frýdecká. Stříška sloupu je sedlová a má na sobě železný latinský křížek. Ve skříňce byla v minulosti dřevěná plastika Ježíše Krista. Nyní je ve sloupu novodobá soška Panny Marie.

Rozhodni, zda daná tvrzení jsou pravdivá(✓) nebo nepravdivá (X).

1. Sloup stojí v poli. ◯
2. Výška sloupu je 207 cm. ◯
3. Sloup je orientován do ulice Frýdecká. ◯
4. Stříška sloupu je rovná. ◯
5. Dříve byla ve skříňce soška Panny Marie. ◯
6. Nyní je ve skříňce novodobá soška Panny Marie. ◯

Kdo byl Ježíš Kristus

Ježíš je starozákonní jméno, jeho hebrejská podoba je **Jozue** a znamená: **Hospodin zachraňuje**. Jinak se Ježíši za jeho života říkalo **Nazaretský (Galilejský)** podle místa, odkud pocházel. **Kristus** není Ježíšovo příjmení, ale výsostný královský titul. Řecké Kristus = Christos je překladem hebrejského **Mesiáš.** Ježíš se narodil v městě **Betlémě** rodičům Marii a Josefovi. Veřejně působil jako pocestný kazatel v oblasti dnešního **Izraele** a západního břehu Jordánu. Hlásal brzký příchod Božího království a **vyzýval lidi ke konání dobrých skutků**. Kolem roku 30 jej Římané v Jeruzalémě ukřižovali. Křesťané považují Ježíše za Mesiáše, Božího Syna. **Od jeho narození se počítají léta našeho letopočtu.**

Kdo byla Panna Marie

Rodiče Marie byli **Jáchym** a **Anna**. Anděl Páně Gabriel oznámil Marii, že bude maminkou Spasitele – Ježíše. Ježíš se narodil v Betlémě. Vyrostl a kázal lidem, byl ukřižován a jeho maminka to vše s ním prožívala. Po smrti byla Marie vzata do nebe ke svému synovi. Pannu Marii zobrazovali malíři i sochaři všech věků. **Jejím symbolem je bílá lilie, která znamená čistotu a nevinnost.**

Nakresli vlastní výzdobu takového sloupu, který by kolemjdoucím lidem připomínal jen dobré věci.

Můj sloup je vyzdoben

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Roubený dům čp.108 Vratimov – pracovní list č. 8 pro 1. stupeň

1. Napiš, kdo v takovém dřevěném domečku může bydlet. _____

_____

_____

2. Je tento domek starší nebo mladší než ten, ve kterém bydlíš?

mladší *starší*

3. Kolik má tento domeček asi pokojů?

2 3 4 5 ____

Pokoje vyjmenuj: _____

_____

_____

4. Z čeho je domek postaven?

dřevo cihly kámen písek hlína plast sklo železo

5. Které věci by jsi našel/a v tomto domečku i u Vás doma?

_____

_____

6. Které věci by jsi tam určitě nenašel/a? Vezmi si červeno pastelku a věci škrkni.
A které věci do domečku určitě patří? Vezmi si modrou pastelku a věci zakroužkuj.

7. A jaká zvířátka by zde mohla žít? Vezmi si zelenou pastelku a vhodná zvířátka zakroužkuj.

8. A jak to s tímto domkem bylo doopravdy?

V této době se ve Vratimově nachází už jen jeden roubený (stavěný ze dřeva) domek, který má číslo popisné 108. Tento domek je zčásti roubený (dřevo) a zčásti zděný (cihla, kámen). Tento domek má i sklep a na střeše komín z vápenopískových bílých cihel. Domek najdeme ve východní části Vratimov Zadky. Kdysi byl tento pozemek pastvinou a patřil ke gruntu (farmě) číslo popisné 1. V roce 1887 se tento pozemek prodává ke stavbě tohoto domku. Domek byl obklopen ovocnou zahradou a také polem, které se obdělávalo. A jak to vypadalo uvnitř? Uprostřed domku byla průchozí síň a po stranách vždy dvě místnosti. Na jedné straně byla světnice (dnešní obývací pokoj) a kuchyň. Na druhé straně pak byly dvě komory (pokoje). Někdy jen jedna komora a chlév pro hospodářská zvířata. Na zemi byla prkenná podlaha nebo cihelná dlažba. Tyto domky měly sedlové střechy (střecha do tvaru trojúhelníku). V tomto domku bydlela rodina se čtyřmi dětmi.

9. Odkud jsou tyto dílky? Najdeš každému jeho pravé místo na fotce?

Dřevěné stavby – Horní Datyně - pracovní list č. 1

1. Doplň vhodná slova a rozhovor mezi dětmi:

Dívka jménem _____ si během procházky po Horních Datyních povšimla zvláštní dřevěné stavby nedaleko cesty. Celá nadšená volala na svého kamaráda _____: „Rychle pojď sem, je tady zvláštní vějíř!“ Utíkali ke stavení a chtěli ho prozkoumat. Chlapec řekl: „To není žádný vějíř! To je přece_____.“
Děti byly nadšené a posadily se na lavičku.

V Horních Datyních bychom ještě našli dřevěnou stodolu, která moha sloužit

_____

_____

_____

_____

2. Prohlédněte si roubenou chalupu čp. 90, jež se nachází v ulici V Údolí.

Z jakého materiálu je tato chata postavena? ……

……..

Jak by se vám v takovém domě bydlelo? ……

……..

Která pohádková postava by tady mohla žít? ……..

……..

3. Najdi cestu bludištěm k další dřevěné stavbě a pojmenuj ji.

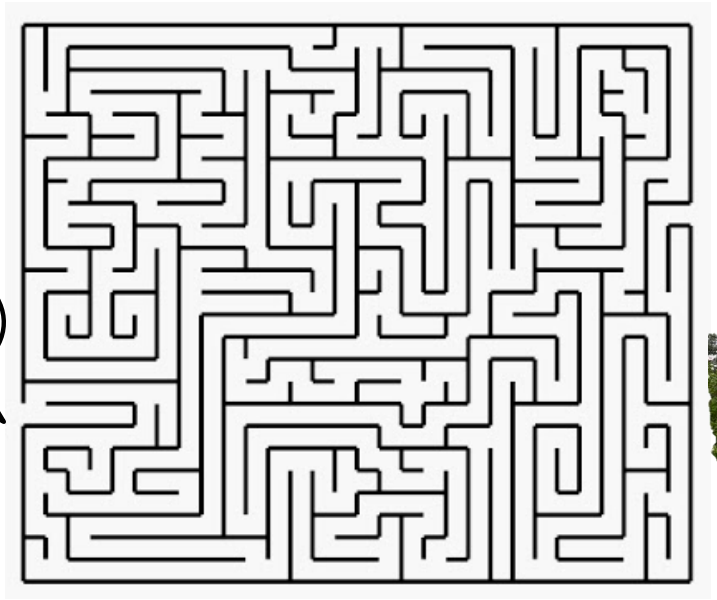

4. Holčička si hrála se slovy a celé je rozházela. Pokuste se z písmen opět utvořit slova a odpovězte si, kolik má slovo slabik.

Á R N O U B E **L CH A P U A**

_____

H R O N Í **A T D Y Ě N**

_____

T Ý V Ě N R **M K E L Ý N**

_____

E D V Ř N Ě Á **O L A S D O T**

_____

5. Které slovo se do řady nehodí?

chaloupka chlév zámek sýpka kurník

tesař kamnář kominík kovář letuška

světnice kancelář ložnice síň spíž

Historie obce Horní Datyně a její osídlování – pracovní list č. 2 pro 2. stupeň

Doplň do textu vhodná slova z nápovědy.

Obec leží podél potoka _____ _____ a je součástí města __ _____.
V minulosti však byla samostatnou vsí. Téměř celou dobu své existence patřila k _____ panství, s nímž má společnou historii. Do poloviny 16.století tak byly Horní Datyně v majetku _____ knížat, poté přešly do majetku _____z Hříště.

První písemná zmínka pochází z roku 1576, kdy jsou Horní Datyně zmiňovány při prodeji _____ panství Skrbeňským. Jde zde však uvedena pod názvem Lipová. Na počátku 17.století byl Vratimov prodán _____ _____ z Hříště. K Lipové bylo připojeno území kolem lesa _____. Toto území bylo osídleno 19 půllánovými sedláky. Spojené osady dostaly název __ _____.

Pod současným jménem se vesnice poprvé uvádí v roce 1662, kdy Maxmilián Sobek prodává Horní Datyně a Václavovice Karlu Sobkovi z _____. Obě obce pak tvořily _____ statek až do roku 1738, kdy byl přikoupen Karlem Františkem Skrbenským z _____opět k šenovskému panství.

Nápověda: *Hříště, Kornic, samostatný, Jaroslavu Skrbenskému, Horní Datyňka, samostatnou, Vratimova, těšínských, šenovského, Dulňák, Datyně, Skrbenských, šenovskému*

Osídlování obce.

Podle získaných informací doplň tabulku a nakresli graf.

Původní obec měla 35 usedlostí. V Datyních se nacházel mlýn s rybníkem a krčma. Od poloviny 19.století počet usedlostí neustále rostl. V roce 1900 bylo v Horních Datyních evidováno přes 109 domů, v roce 1921 119 domů. 146 domů v roce 1930, 175 domů v roce 1950 a k roku 2003 to bylo přes 322 domů.

rok	1725	1761			1930	1950	2003
počet domků			109	119			

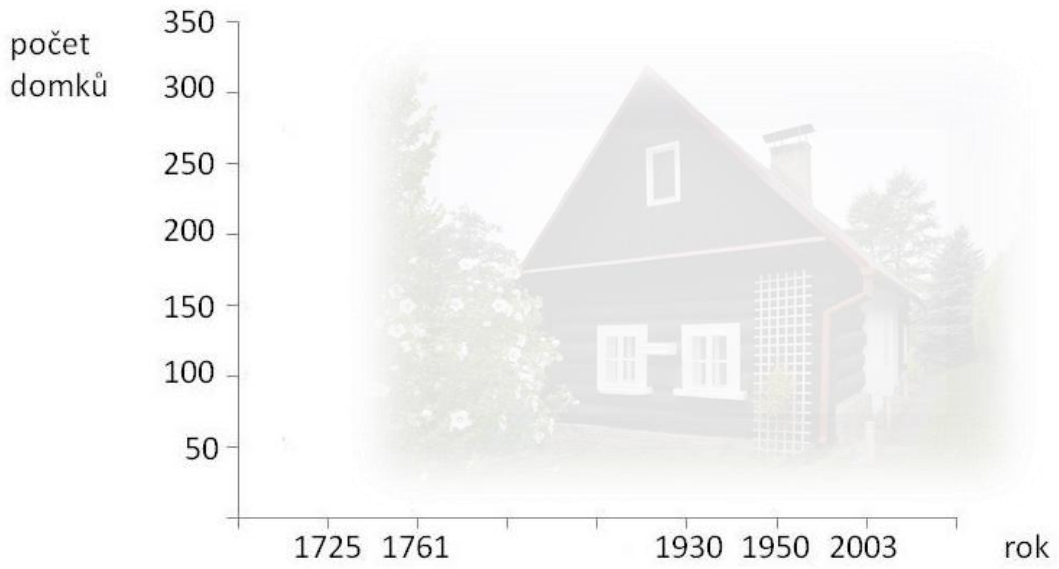

Dřevěné větrné mlýnky – větřoňky

V textu vyber správnou možnost a zakroužkuj ji.

Specifickým fenoménem tohoto regiónu byly *dřevěné elektrické, plynové* větrné mlýnky s turbínou zvané větřoňky. V *Dolních, Horních* Datyních jich původně bylo 20. Působila zde také firma na jejich výrobu – *kovárna, vodárna, mlýn*Josefa Borového. Ten v roce 1911 založil u svého domu číslo popisné 14 dřevěnou kovárnu a zámečnickou dílnu, kde na počátku 2. *české, světové, vratimovské* války vyrobil 70 větrných mlýnků. Výroba ukončila svou činnost v roce 1937 se zavedením *plynu, elektřiny, topení*.

Mlýnky sloužily především k *sušení, výrobě, mletí* šrotu pro dobytek. Po prosetí se mohla *krupice, šrot, mouka* použít na pečení. Větřoňky si stavěli nejen sedláci, ale také větší domkáři na návětrné straně nebo na mezi.

Větrný mlýnek s turbínou.

Jediný větrný mlýnek s turbínou v Horních Datyních se nachází v severní polovině obce, východně od hlavní cesty vedoucí ze Šenova do Vratimova. Mlýnek stojí na místě původní kovárny pana Borového.